

Täysistunto

Torstai 12.5.2022 klo 16.03—18.34

Täysistunto alkoi klo 16.03. Täysistunto päättyi klo 18.34.

Puhetta johti toinen varapuhemies Juho Eerola (16.03—18.34).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
kuntaministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen
ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari
perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén
tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti. Pahoittelut, että pääsemme aloittamaan muutamaa minuuttia ilmoitettua myöhemmin.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla sitä tuttua P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysymystä ja kysyjää, on toivottavaa, että kysymys kerrallaan kattaa vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu yhdelle ministerille. Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys rajojen sulkemisesta poikkeusoloissa (Petri Huru ps)

Suullinen kysymys SKT 93/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ensimmäinen aihealue, edustaja Huru.

Keskustelu

16.04 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Aamulla, vain muutamia minuutteja ennen presidentin ja pääministerin Nato-kannanottoa ja niin kutsutun harmaan ajan alkua, sisäministeriö ilmoitti, että komission mukaan rajan sulkeminen kokonaan tai turvapaikanhakuoikeuden rajoittaminen edes poikkeusoloissa ei ole sallittua. Suomi ei siis muka voisi sulkea rajojaan edes Venäjän hybridihyökkäyksen koittaessa. Onkin erikoista, miten tämä voi olla mahdollista. Komissio ei ole nimittäin puuttunut rajojen sulkemiseen Kreikan, Puolan tai Liettukaan tapauksissa. Sen lisäksi usealla EU-maalla on hätätilaa varten valmiina lainsäädäntö, jolla raja voidaan sulkea poikkeusoloissa. Kysynkin sisäministeriltä: miten Suomi eroaa näistä muista EU-maista, jotka ovat rajat sulkeneet?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Konkretiaa, kiitos!]

16.05 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja tässä nosti esille, on varmasti syytä varautua siihen ja olemme varautuneet siihen, että nyt Suomen Nato-jäsenyysskeskustelun ja itse prosessin edetessä erityyppistä hybridivaikuttamista on luvassa. [Leena Meri: Joo, se on selvä! — Toimi Kankaanniemi: Tiedetään!] Tämän takia me huolehdimme meidän rajaturvallisuudestamme, [Sebastian Tynkkynen: Miten?] ja niin kuin olen monta kertaa tässä salissa jo aiemmin kertonut, meidän nykyisenkin lainsäädännön mukaan on mahdollista sulkea rajanylityspaikkoja. [Sebastian Tynkkynen: Mutta ei rajaa!] Tällaisiin erilaisiin tilanteisiin tietysti vastataan aina kulloisenkin tarpeen mukaisesti. Meidän viranomaisemme ovat erittäin hyvin valmistautuneet. He ovat suunnitelleet ja he ovat harjoitelleet erilaisia poikkeustilanteita, ja jos on tarve ryhtyä erilaisiin toimenpiteisiin, totta kai niihin ryhdytään. On aivan itsestään selvää, että Suomi itsenäisenä valtiona huolehtii omasta rajaturvallisuudestaan ja huolehtii rajojen koskemattomuudesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka tästä aihealueesta haluavat esittää lisäkysymyksiä, nousemaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Huru jatkaa.

16.06 Petri Huru ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat kuukausia esittäneet epäilyksensä, ettei hallituksella ole edes aikomusta valmistella lainsäädäntöä, jolla turvapaikanhakuoikeus voitaisiin keskeyttää, ja sanoimmekin jo muutama viikko sitten, että hallitus vie rajalait EU-komissioon, jotta he sanoisivat, ettemme voi

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

sulkea rajaa. Tämä oli siis vihervasemmistolainen sumutus pahimmasta päästä, sillä kysymyksessä on kansallinen turvallisuus. Jopa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien väliratkaisussa todennut, että suvereenilla valtiolla on oikeus päättää, keitä se alueelleen päästää. Ministeri Saarikko on sanonut useasti, että mikäli tällainen hybriditilanne tulisi, niin hallitus toimii ja raja voidaan sulkea kokonaan. Kysynkin nyt, ministeri Saarikko: miten te aiotte toimia?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.07 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Raja ja sen turvallisuus on itsenäisen yhteiskunnan ja itsenäisen valtion ehkä tärkein osa. [Sebastian Tynkkynen: Konkretiaa! — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Sen puolustaminen ja sitä kautta vapauden, koskemattomuuden ja turvallisuuden takaaminen on tämän hallituksen ykkösasia näinä poikkeuksellisina aikoina, tätä ennen ja tästä eteenpäin. [Mauri Peltokangas: Lainsäädäntö ontuu!]

Tämä komission kanta oli valitettava. En pidä sitä kovinkaan, miten sanoisin, Suomen asiaa helpottavana juuri nyt. Ja pitäisin erittäin perusteltuna, että tämä kanta, joka nyt Suomen lainsäädännön valmistelua on hankaloittamassa, käytäisiin kyllä vielä komission kanssa läpi korkeimmalla mahdollisella tasolla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Purra.

16.08 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä tiedän, ja tiedän, että te tiedätte, että suvereenilla valtiolla on oikeus suojata aluettaan ja kansalaisiaan vihamielisen valtion hyökkäyksiltä riippumatta siitä, ovatko nämä sotilaallisia tai jokin muuta.

Minä myös tiedän, että teillä oli pykälät tällaiseen lainsäädäntöön valmiina, mutta ne poistettiin hallituksen iltakoulussa poliittisista syistä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oh-hoh! — Oijoi! — Huhhuh!] Te päätitte lähettää tämän kokonaisuuden Euroopan unioniin poliittisista syistä saadaksenne sieltä tämän vastauksen, jonka me tiesimme, että sieltä tulee. [Sanna Antikainen: Törkeää!] Sen sijaan komissio tai edes tuomioistuin ei ole moittinut niitä EU-jäsenmaita, jotka ovat toimineet tällä tavalla.

Hätätilapykälät löytyvät useiden jäsenmaiden lainsäädännöstä, myös normaaliajan lainsäädännöstä. Te laitate edelleen kansainväliset sopimukset ja ulkomaalaisten ihmisoikeudet suomalaisten kansalaisten ja Suomen turvallisuuden edelle. Kysyn: milloin te lopetatte tekemästä niin? [Sanna Antikainen: Kuinka te kehtaatte?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.09 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme tässä salissa moneen kertaan keskustelleet siitä, miten Suomi on varautunut erilaiseen hybridivaikuttamiseen, ja myös siitä, miten me olemme varautuneet tällaiseen mahdolliseen äärimmäiseen tapaukseen, että hybridivaikuttamista tehdään välineellistämisen kautta, eli pakotetaan rajan yli kolmannen maiden kansalaisia. Niin kuin monta kertaa olen kertonut, jo meidän nykylain säädäntö mahdollistaa rajanylityspaikkojen sulkemisen, ja olemme tarkentamassa tätä lainsäädäntöä edelleen, niin että siinä myös kirjataan ylös se,

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

että nimenomaan voidaan myös rajoittaa rajaliikennettä, voidaan ohjata toisille rajanylityspaikoille. Meidän viranomaisemme ovat erittäin hyvin varautuneet erilaisiin uhkakuihin. [Riikka Purran välihuuto]

Täällä puhutaan paljon siitä, että muilla EU-mailla olisi lainsäädäntöä, joka mahdollistaisi kokonaan turvapaikkahakemusten vastaanottamisen lopettamisen. Näinhän ei ole. Mutta on hyvä muistaa, että puhutaan lainsäädännöstä ja sitten puhutaan toisaalta operatiivisesta käytännön toiminnasta, [Puhemies koputtaa] siitä, miten reagoidaan, jos tällainen uhka on käsillä, ja silloin me reagoimme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on aikaraja tullut vastaan. — Edustaja Mari Rantanen.

16.11 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kirjoitin kaksi viikkoa sitten blogiini, että hallitus ei tuo näitä rajapyykkiä eduskuntaan vaan te tulette toteamaan muutaman viikon päästä, että EU ei anna lupaa. Valitettavasti toivoin, että olisin ollut väärässä, mutta koska en ole mikään kansainvälisen oikeuden asiantuntija vaan poliitikko, niin eikö tämä juuri kerro siitä, että tässä on kysymys poliittisesta ilmaveivistä? Ja kun siihen vielä lisätään tämä edustaja Purran kertoma tieto siitä, mikä on kyllä eduskunnan käytävillä laajasti tiedossa, että nämä pykälät todella poistettiin hallituksen iltakoulussa, niin kyllä tämä on täysin poliittista toimintaa, ja voi olla, että tämä on jollekulle myöskin hallituskysymys. Tämä on erittäin vaarallista tämmöisessä ajassa, jossa Suomi antaa tällaisen viestin rajojen ulkopuolelle, että me emme sulje niitä missään tapauksessa. Kysyisin nyt: ymmärrän tämän vielä vihervasemmiston osalta, mutta varapääministeri Saarikko, [Puhemies koputtaa] miten te voitte olla mukana tällaisessa sumutuksessa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.12 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin näinä aikoina luulen, että suomalaiset arvostavat sitä, että olisimme mahdollisimman yhtenäisiä [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] ja edustaisimme Suomea vahvaa, lujaa, sisukasta pientä kansaa, kun aika on poikkeuksellinen. [Sanna Antikainen: Kun vain hallitus tekisi työnsä! — Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Tähän rohkenen vedota, ja tämän eteen haluan itse tehdä työtä.

Korostan nyt, että meillä on paljon jo olemassa olevassa lainsäädännössä toimia, joilla voidaan esimerkiksi yksittäinen rajanylityspaikka sulkea. Korostan myös sitä, että tuo keskustelu EU:n suuntaan varmisti sen, että me pystymme entisestään vielä kiristämään normaaliaikojen lainsäädäntöä — ei siis edellyttäen poikkeusolosuhteita tai poikkeusaikoja — joka liittyy rajamme häirintään ihmisvirtoja sen yli osoittamalla. Mutta samalla totean, että tämä kysymys on vahvasti Suomen oman valtion kysymys, itsenäisen, suvereenin valtion, [Välihuutoja oikealta] joka tietää kyllä, mitä poikkeuksellisessa kriisitilanteessa tulisi tekemään.

Ja kyllä, pidän perusteltuna, että EU-lainsäädäntöä Suomi pyrkii myös muuttamaan tältä osin, [Puhemies koputtaa] koska tämä ei ole yhteisestikään EU:n etu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Seuraavaksi edustaja Peltokangas.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

16.13 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvostettu puhemies! Kansallinen turvallisuutemme tarvitsee nyt tekoja, ei pelkkää sananhelinää, jollaista olemme kuulleet tässä salissa nyt ajankohtaisen lainsäädännön osalta viimeiset viikot. On äärimmäisen raskasta ja vaarallista todellakin antaa sellainen signaali täältä Suomesta, että emme tule sulkemaan rajojamme missään tilanteessa. Haiskahtaa pahasti siltä, että hallitus on nyt vihreässä talutushihnassa ja vankasti. Onko näin, SDP ja keskusta? [Keskeltä: Ei! — Välihuutoja oikealta]

Meillä on Euroopassa yhteiset säännöt, ja hallitus puhuu paljon oikeusvaltioperiaatteen ta. Voisiko sisäministeri kertoa: millaisen rangaistuksen Kreikka, Puola ja Liettua ovat saaneet toimiessaan kansallisesti vastuullisesti, sulkemalla rajansa täysin estäessään hybridi-vaikuttamista, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen hyväksymällä tavalla? Kertokaa! Me edustajat täällä salissa ja kansa lehterillä sekä tuolla ruudun takana haluamme suoria vastauksia. Yllättäkää ja vastatkaa kerran suoraan. — Kiitos. [Jussi Halla-aho: Se on liikaa vaadittu!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Mikkonen.

16.14 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai me huolehdimme meidän rajaturvallisuudestamme. [Sebastian Tynkkynen: Miten?] Pidän erikoisena sitä, että tässä salissa kerta toisensa jälkeen annetaan ymmärtää, että me emme huolehtisi rajaturvallisuudesta, rajojen koskemattomuudesta ja itsenäisyydestämme. [Perussuomalaisten ryhmästä: Katsokaa peiliin! — Puhemies koputtaa] Ilman muuta me teemme sen. Ja näinä aikoina, kun me tiedämme, että erilainen hybridi-vaikuttaminen kiihtyy, me olemme varautuneet hyvin erilaisiin vaikuttamiskeinoihin, ja me vastaamme aina tilanteen mukaisesti.

Minua ihmetyttää se, miten täällä halutaan antaa sellaista kuvaa, että meidän viranomaiset eivät olisi ajan tasalla, [Jussi Halla-aho: Ministereistä on kyse!] viranomaiset eivät olisi varautuneet erilaisiin riskeihin. Itse asiassa tähän on yksi hybridi-vaikuttamisen keino, [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho!] että halutaan luottamusta viranomaisiin madaltaa ja halutaan antaa ymmärtää, että Suomi ei olisi varautunut. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Risikko.

16.15 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin itse viime kaudella tilanteessa, jossa johdin prosessia, jossa selvitettiin, pystytäänkö rajat laittamaan kiinni. Se oli nimenomaan TP-UTVAn kokouksen jälkeen, kun lähdettiin tätä prosessia tekemään. Silloin selvityksen tulos oli, että pitää tehdä sekä valmiuslakiin että rajavartioston lakiin muutos.

No, me olemme peräänkuuluttaneet sitä muutosta täällä nyt, ja te olette itse, arvoisa sisäministeri, todennut täällä, ettei sitä tarvita ja meillä ovat lait jo kunnossa ja että tämä on nyt uusi tulkinta. Epäilen suuresti, että tällaista tulkintaa ei voi tehdä, koska viime kaudella selvitettiin, että sitä tulkintaa ei voi tehdä. Me tarvitaan ne muutokset sinne.

Kun täällä todettiin, että se on meidän omissa käsissä, niin miten te nyt aiotte sitten hoiata tämän asian? Me toden totta tullaan tarvitsemaan sitä lähiaikoina.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Mikkonen.

16.16 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa, mikä nyt käytiin ja missä meidän ajatus oli, voisimmeko laittaa sinne valmiuslakiin tällaisen erillisen pykälän, todettiin, että sitä ei tule tehdä valmiuslain kautta vaan meidän täytyy huolehtia, että meidän ihan normaalissa rajalainsäädännössämme on riittävät säännökset siitä, miten voimme rajoja sulkea ja miten voimme rajaliikennettä estää.

Nyt me olemme tuomassa tämän lain, ja tämä laki on lähtemässä lausunnolle. Siinä myös muutenkin rajalakia vielä kerran katsotaan, mitä sellaisia muutoksia ja varmennuksia siihen voidaan tehdä, jotta voimme paremmin varautua erilaisiin tilanteisiin. Nyt koska se ei tarvitse tätä valmiuslakia vaan nimenomaan voimme rajalain osalta tehdä näitä muutoksia, nämä muutokset ovat nyt lähdössä lausunnolle aivan pikapuoliin, todennäköisesti jo ensi viikon alusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Räsänen.

16.17 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä ministeri Saarikko totesi, että tämä komission kanta on valitettava. Nyt kun oikeus- ja sisäministeriö, molemmat, ovat tämän kannan komission kanssa keskustelussa saaneet, kun on vastattu, niin olisi tärkeää tietää selkeästi, mitä sieltä on kysytty ja millä tavalla kysymys on asetettu.

Kun täällä käsiteltiin näitä hybridiuhkia, niin on hyvä, että hallitus valmiuslakiin nosti tämän hybridiuhka-asian, mutta tuosta lainsäädännöstä todellakin jäivät ne konkreettiset keinot puuttumaan näihin laajamittaisen maahantulon tilanteisiin, ja keskustelun yhteydessä, ministeri Henriksson, te lupasitte, että nämä muutokset vielä tänne tulevat. Voitteko nyt tämän vahvistaa, että ne tarvittavat muutokset ovat tulossa? Ja te voisitte varmasti myös vastata siihen kysymykseen, [Puhemies koputtaa] mitä komissiolta tosiasiallisesti kysyttiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Henriksson.

16.18 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvää keskustelua, ja ensinnäkin haluan myös todeta omalta osaltani, että hallitushan tekee kaikkensa tässä tilanteessa turvatakseen Suomen ja suomalaisten tulevaisuutta. Siitä ei ole epäilystäkään. [Sanna Antikainen: Kyllä on!]

Suomi on erittäin hyvin varautunut, niin kuin sisäministeri täällä on nostanut esille, mutta kaikki vastuulliset edustajat myös tässä salissa tietävät, että täällä ei voida avata yksityiskohtaisesti, miten operatiivisesti siellä rajalla tullaan toimimaan. Sen kaikki vastuulliset edustajat tietävät, [Välihuuto perusuomalaisten ryhmästä] ja pyytäisin, että myös kunioitatte sitä ajatusta.

Oikeusministeriö ja sisäministeriö ovat käyneet keskusteluja EU-komission kanssa mahdollisuudesta rajoittaa turvapaikanhakemusten tekemistä silloin, kun kyse on muutto liikkeen niin kutsutusta välineellistämisestä, ja tässä rajanylityspaikkojen ja turvapaikka-hakemusten vastaanottamista koskevan menettelyn osalta keskustelussa ilmeni, [Puhemies koputtaa] että normaaliolojen lainsäädäntöä pystytään käyttämään pidemmälle kuin

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

olimme aikaisemmin arvioineet, [Puhemies: Nyt ei tämän pidemmälle!] ja sen takia nämä muutokset tulevat nyt siihen rajalakiin, [Puhemies: Aika on täyttynyt!] ja tätä valmistelua sisäministeriö nyt tekee.

2.2. Suullinen kysymys rajojen sulkemisesta poikkeusoloissa (Hanna Huttunen kesk)

Suullinen kysymys SKT 94/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Huttunen.

Keskustelu

16.20 **Hanna Huttunen kesk:** Arvoisa puhemies! Rajamaakunnasta Pohjois-Karjalasta tulevana kansanedustajana ihmettelen kyllä suuresti tätä komission tulkintaa. Itsenäisen valtion tulee aina, kaikissa tilanteissa, kaikissa olosuhteissa voida päättää omasta ulkorajastaan. Kukaan muu ei sitä saa meidän puolestamme päättää. Me olemme nähneet jo, miten turvapaikanhakijoita käytetään hybridioperaatiossa välineenä, ja tätä ei voi ja tätä ei saa hyväksyä. Meidän tulee laittaa rajat kiinni, mikäli on pienikin signaali siitä, että turvapaikanhakijoita käytetään hybridioperaatiossa. Arvoisa sisäministeri, kysyisin teiltä: onko Euroopan unionin komissiolla edes aidosti toimivaltaa päättää siitä, että Suomi ei saisi laittaa rajojaan kiinni?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Mikkonen.

16.21 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin tulen sieltä Pohjois-Karjalasta ja rajamaakunnasta. Edustaja tietää, että on äärimmäisen tärkeää varmistua siitä, että meidän rajamme ovat turvalliset, meidän rajoja valvotaan, niistä huolehditaan emmekä salli minkäänlaisia alueloukkauksia, ja onneksi meillä on hyvä Rajavartiolaitos, jonka resursseja itse asiassa nyt kehyspäätöksessä nimenomaisesti lisätiin, jotta rajan suorituskykyä voimme kohentaa.

Tosiaan Suomi on osa EU:ta, ja tietysti Suomi on sitoutunut EU:n perussopimukseen ja siinä määriteltyihin oikeusvaltioperiaatteisiin ja muihin EU:n yhteisiin arvoihin. Sitä kautta tietysti komissiokin EU-jäsenyyden ja Schengen-järjestelmän sääntöjen osalta, jotka Suomea sitovat, voi antaa omia tulkintojaan näihin liittyen. Mutta haluan korostaa nyt tässä salissa sitä, että on aivan yksiselitteistä, että jos meillä yritettäisiin tällaisilla hybridivaikuttamisen keinoilla meidän turvallisuuttamme heikentää, [Puhemies koputtaa] niin totta kai rajoilla siihen puututtaisiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Tavio.

16.22 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä keskustelussa on ollut erikoisia piirteitä. Kun hybridivaikuttaminen on täällä yhdessä todettu erittäin kielteiseksi toiminnaksi ja sellaiseksi, joka tapahtuu vieraan valtion taholta ja pyrkii propagandallaan muuttamaan jotain fundamentteja tässä keskustelussa, niin korvaani särähti, kun te, sisäministeri Mikkonen, syytitte oppositiota äsken hybridivaikuttamisesta, kun me kyseen-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

alaistamme sen, miten meidän turvallisuuspolitiikan ydinkysymys rajaturvallisuuden ja turvapaikanhakuoikeuden osalta voidaan alistaa sinne Brysseliin ja miksi hallitus ja Suomi ei tätä päätöstä tekisi ihan itse? Voitteko vähän selventää nyt, millä tavalla oppositio tässä teidän mielestänne oikein hybrdivaikuttaa? [Sanna Antikainen: Vakava väite! Nyt kerto-
kaa!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Olkaa hyvä.

16.23 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, aika usein kun tässä salissa puhutaan hybrdivaikuttamisesta, nähdään, että se olisi ainoastaan tällaista välineellistämistä, jolloin maahanmuuttovirtoja ohjattaisiin rajan yli, mutta on hyvä huomata, että hybrdivaikuttaminen on valtavan laaja kirjo erilaisia vaikuttamisyrityksiä: yritetään vaikuttaa taloudellisesti, yritetään vaikuttaa informaatioon, yritetään erilaisia väestöryhmiä saada toisiansa vastaan, lietsotaan vihaa, jännitteitä, voidaan vaikuttaa erilaisiin kriittisiin infrastruktuureihin, kyberhyökkäyksiä. Nämä kaikki ovat laaja kirjo hybrdivaikuttamista, ja meidän viranomaiset ovat näihin varautuneet. Sen takia pidän valitettavana, jos tästä salista, Suomen eduskunnasta, lähtee sellainen viesti, että me emme olisi varautuneet näihin erilaisiin hybrdivaikuttamisen keinoihin, [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] myös siihen välineellistämiseen. Meidän rajaviranomaisilla on valmiussuunnitelmat valmiina, [Puhemies koputtaa] ja jos on tarve, niin totta kai toimitaan. [Välihuutoja — Sanna Antikainen: Te demonisoitte oppositiota!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mykkänen.

16.24 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että suomalaiset tänään kokevat, että tässä ollaan laajalla kansallisen edun yhtenäisyydellä askeltamassa historialliseen turvallisuusratkaisuun, ja toivovat yhtenäisyyttä ja määrätietoisuutta myös meidän turvallisuuden takaamiseksi näissäkkin karikoissa, joita lähikuukausina saatetaan kokea.

Olen vähän yllättynyt, kun minun ymmärtääkseni meillä tässä salissa on nyt ainakin kolmen kuukautta ollut erittäin laaja yhteisymmärrys siitä, että jo turvallisuusselonteossakin mainittu turvapaikanhaun välineellistäminen on sellainen keino, jonka neutraloimme, jos sellaista nähdään — jos ihmisten työntäminen rajan yli muodostuu painostamisen välineeksi, niin se tulee kerta kaikkiaan ehkäistä niin, että keskeytetään tällaisen keinon motiivit. Täällä pääministerin sijainen totesi mielenkiintoisesti, että tämä ei jäisi tähän, että pitäisi korkeimmalla tasolla neuvotella. Sitten sanoitte, että pitäisi EU:n lainsäädäntöä muuttaa. [Puhemies: Kysymys?] No, se on vuosien kysymys. Kysyn nyt vielä, pääministerin sijainen: onko tosiaan niin, että tämä ei jää tähän ja me varaudumme joka tapauksessa siihen, [Puhemies koputtaa] että pystymme sulkemaan turvapaikkahaun välineellistämisen pois vastustajan keinovalikoimasta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.25 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähdennän nyt vielä, että varmasti ainakin kaikille sellaisille, jotka tätä keskustelua seuraavat, käy selväksi:

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Juuri nyt Suomen rajoihin ei kohdistu painetta, ei uhkaa, ja rajoillamme on turvallista. [Oikealta: Huomenna voi!]

Toisekseen Suomella on hyvä Rajavartiolaitos, joka tekee erinomaista työtä — ja on tehnyt sitä muuten vuosikymmeniä yhteistyössä Venäjän vastaavien viranomaisten kanssa — ja heille on päätetty kohdistaa lisäeuroja, lisähenkilöstöä työn tueksi.

Kolmanneksena me olemme saaneet vihreää valoa siihen, että normaaliaikojen rajalainsäädäntöä pystytään entisestään kiristämään tämän ihmisvirtojen riskin näkökulmasta. [Sanna Antikainen: No kiristäkää!]

Sitten tämä EU-ulottuvuus: Kyllä, olen sitä mieltä, että tämä kanta on valitettava. Helpompaa olisi ollut komission vihreä valo tälle asialle, ja siksi pidän perusteltuna ja aion käydä pääministerin kanssa läpi, olisiko meillä vielä edellytyksiä käydä komission suuntaan asiasta keskustelua. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Ja kyllä, vaikka se veisi aikaa, on varmasti hyvä Suomen mieltä, edustaisimmeko me muiden ulkorajavaltioiden kanssa yhteistä näkemystä siitä, pitäisikö EU:n lainsäädäntöä päivittää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Meri.

16.27 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ymmärränkö, ministeri Saarikko, nyt oikein: jos meille tulisi kymmenentuhatta hybridivaikuttajaa, vihreää miestä, tuonne itärajalle, niin te lähдете neuvottelemaan Brysseliin, mitä me tehdään, ja te keskustellette sitten EU:n kanssa, voimmeko me nyt tehdä niin tai näin, kun nämä kymmenentuhatta ihmistä, ehkä kaksikymmentätuhattakin, olisivat jo täällä?

Ministeriäitiöstä tuli myös väite, että me täällä jollain lailla hybridivaikutettaisiin — ja tarkoittitteko jopa, että lietsomme vihaa? Siis me haluamme tietää, onko meillä lainsäädäntö kunnossa tai keinot kunnossa. Se on nyt ihan sama, mikä on se keino, mitä te aiotte käyttää, jos huomenna on kymmenentuhatta ihmistä tuolla rajalla. Onko teillä keinot siihen, että sieltä ei tule yhtään turvapaikkahakemusta? Ei mitään selittelyä, että meillä on henkilökuntaa ja rajavalvontaa ja Suomeen ei kohdistu hyökkäyksen uhkaa, vaan jos sinne tulee ihmisiä, niin se on nolla ihmistä läpi sieltä. [Puhemies koputtaa] Onko meillä, ministeri Mikkonen, siihen nyt keinot, että tasan nolla ihmistä tulee, jos me näin haluamme?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin. — Ministeri Mikkonen.

16.28 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen mielestäni aika monta kertaa tähän kysymykseen jo vastannut. [Sebastian Tynkkynen: Et kertaakaan! — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Puhemies koputtaa] Me voimme sulkea rajanylityspaikkoja, jos rajan yli yritetään tulla väkivalloin tai laajalla joukolla. Me voimme sen estää, ei sellaista voi sallia. Tällaiset erilaiset hybridivaikuttamisen keinot ovat asioita, joihin viranomaiset ovat varautuneet, ja he ovat myös harjoitelleet näitä toimia. On ihan selvää, että jos tällaista hybridivaikuttamista tapahtuu, niin silloin Suomen valtio siihen vastaa. Se on ihan itsestäänselvyys. En tiedä, miksi sitä pitää täältä aina monta kertaa kysyä, mutta näin on.

Samanaikaisesti me todellakin vielä haluamme varmistaa, että meidän lainsäädäntöme monelta osin, myös näihin muihin hybridivaikuttamisen keinoihin liittyen, on ajan tasalla. Sen takia esimerkiksi tähän valmiuslakiin, mikä nyt on jo täällä eduskunnan käsittelyssä, on tehty monenlaisia muutoksia ja hybridivaikuttaminen on otettu yhdeksi laukaisu-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

tekijäksi [Puhemies koputtaa] ja me teemme myös normaaliin rajalainsäädäntöön tarvittavat muutokset.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisat edustajat, huomaan, että on vielä paljon tähänkin aiheeseen halukkaita kysyjä, mutta valitettavasti — tai ei mitenkään valitettavasti — meillä on muitakin aiheita.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys Suomen Nato-sopimuksen ratifiointista (Ville Kaunisto kok)

Suullinen kysymys SKT 95/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.29 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies ja arvoisat edustajakollegat! Me elämme historiallista aikaa. Suomi tulee ensi viikolla hakemaan puolustusliitto Naton jäseneksi. Me olemme yhdessä Suomen kansan vahvalla tuella rakentamassa turvallisempaa Suomea, Pohjolaa ja Itämeren aluetta. Turvallisuutemme lisääminen ei ole uhkaksi kenellekään.

Arvostan suuresti kansakuntamme yhtenäisyyttä tässä ajassa. Yhtenäisyys on ollut Suomen voimavara matkalla maailman onnellisimmaksi maaksi, ja se on sitä nyt ja tulevaisuudessa.

Naton jäseneksi pääseminen ei kuitenkaan ole vain meistä kiinni, vaan siihen tarvitaan jokaisen puolustusliiton jäsenen tuki. Tätä vaikuttamistyötä on tehty jo laajassa yhteistyössä, ja kysynkin teiltä, arvoisa ulkoministeri: miten voimme yhdessä varmistaa, että lähiaikoina alkava ratifiointiprosessi on mahdollisimman nopea?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

16.30 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Kaunistolle hyvästä kysymyksestä. [Hälinää — Puhemies: Shh!] — Todella tämän kansakunnan yhtenäisyyden korostaminen tänä vaikeana hetkenä on erittäin tärkeää. Tämä sitoo meitä kaikkia täällä eduskunnassa.

Voin kertoa, että tänään, kun presidentti ja pääministeri tulivat omalla kannallaan julkisuuteen, sain jo kahdelta ulkoministeriltä soiton, että miten pääsemme ratifioimaan ja kuinka nopeasti. Heillä oli melkein kisa siitä, kuka ensimmäisenä ratifioi. No, kaikki eivät varmaan siinä kisassa ole mukana, mutta olemme pyrkineet vaikuttamaan kaikkiin osapuoliin, ottaneet yhteyksiä niin EU:n jäsenmaihiin kuin muihinkin jäsenmaihiin tämän ympärillä. Olisi erittäin tärkeää, että tästä eteenpäin myöskin eduskunta, kansanedustajat ja puolueet, kaikki, omissa kontakteissaan korostaisivat ratifiointin merkitystä, vastaisivat ehkä niihin kysymyksiin, jotka liittyvät Suomen turvallisuusasemaan tai meidän haluamme liittyä Naton jäseneksi, ja myöskin kertoisivat meidän puolustuskapasiteetista, siitä, millai-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

nen jäsen me olisimme, mitä ajatuksia meillä on Naton kehittämisen suhteen. Kaikki tämä keskustelu on nyt äärimmäisen arvokasta, ja on tärkeää, että myöskin oppositio ja kaikki puolueet ovat tässä työssä mukana.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt ne edustajat, jotka tästä Nato-aiheesta haluavat esittää lisäkysymyksiä, ylös ja V-painiketta. — Edustaja Kaunisto jatkaa.

16.31 Ville Kaunisto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ulkoministerin vastauksesta. — Venäjän 24. helmikuuta aloittama täysin oikeuttamaton, julma hyökkäys Ukrainaan päätti Euroopan yli 70 vuotta jatkuneen suursodattoman aikakauden. Olemme nyt kylmän sodan jälkeisen ajan päätepisteessä. Viime kuukausien keskustelu Suomen turvallisuuden takaamiseksi on käyty suomalaisten rohkeudesta käsin, Suomen kansalaisten johtamana ja Suomen kansalaisten parhaaksi.

”Ei koskaan enää yksin.” Tämä jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin lausahdus on ohjannut meitä nyt ja jo vuosien ajan vahvemmasi osaksi länttä. Suomalainen edustuksellinen demokratia on näyttämässä voimansa. Nyt ovat vuorossa ne viimeiset ja usein myös haastavimmat askeleet. Voisiko arvoisa hallitus vielä avata hieman mahdollisen ratifiointiprosessin aikataulua tarkemmin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

16.33 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Kiitos tästä lisäkysymyksestä. — Todella sikäli kuin eduskunta tämän asian saa viikon alussa käsitellyksi, tietysti viemme tiedon Natoon, että tällainen päätös Suomessa ollaan tehty tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ja eduskunnan yhteisymmärryksellä, ja tällaiset jäsenyysneuvottelut tai niihin liittyvät keskustelut voidaan käydä hyvin nopeasti. Olemme saaneet Natosta tiedon, että ne ovat ehkä yhden kahden päivän keskusteluja. Sen jälkeen sitten Naton neuvostolle menee tämä tieto, ja Naton neuvosto lähettää sen Naton jäsenmaihiin eli näihin kolmeen kymmeneen maahan käsiteltäväksi.

Naton pääsihteeri on arvioinut, että ratifiointiprosessi voisi kestää neljästä kahteentoista kuukautta tilanteesta riippuen. Monilla mailla on tärkeitä poliittisia tapahtumia, esimerkiksi USA:ssa on tulossa välivaalit syksyllä, ja totta kai kiirehdimme nyt eri maiden kanssa käymissämme keskusteluissa sitä, että saisimme eri maiden ratifiointiprosessin nopeasti liikkeelle. Olemme myöskin aina puuttuneet, jos on sanottu, että jossakin maassa on joku ongelma, epäluuloa ja muuta tällaista, ja heti ottaneet yhteyttä ja korjanneet myöskin väärää tietoa Suomeen ja Ruotsiinkin liittyen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Orpo.

16.34 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on todellakin historiallinen päivä, kun valtionjohto ilmoitti, että Suomi hakee Nato-jäsenyyttä. Tästä kuuluu kiitos sille yksituumaisuudelle, joka on täällä, mutta erityinen kiitos menee Suomen kansalle, joka viisaasti jo heti Ukrainan sodan alettua näki, millaisia ratkaisuja Suomen pitää tehdä. Se on ollut erittäin merkittävää, ja ei voi olla korostamatta vielä kansallista yksituumaisuutta näin suuren päätöksen edessä.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

On myöskin erittäin hienoa, että prosessi etenee nopeasti, ja kiitokset valtiojohdolle ja presidentille myös siitä, että Suomelle on luvattu niin paljon tukea tämän prosessin ajaksi. Eilinen Boris Johnsonin, Britannian pääministerin, vierailu viesteineen oli erittäin merkittävä. Toivoisin, että ulkoministeri tai puolustusministeri voisi suomalaisille hieman avata, kuinka tärkeä itse asiassa tämä viesti sekä sotilaallisesta avusta että poliittisesta tuesta, nimittäin Britannian pääministerin suulta, meille oli.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt siellä on kaksi ministeriä käsi pystyssä. — Annetaan ministeri Haavistolle, kun on päässyt vauhtiin. [Naurua]

16.35 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tästä poliittisesta puolesta: Huomasitte varmaan, että pääministeri Johnson kävi myöskin Ruotsissa, ja tiesimme, että Ruotsin ja Ison-Britannian välillä on tällainen sopimuksen uudistamisprosessi menossa, ja olimme yhteydessä myöskin Isoon-Britanniaan siitä, että olisi erittäin tärkeää, että mikäli he niin katsovat, samanlainen sopimus, tai julistus tässä tapauksessa, voitaisiin Suomen kanssa tehdä ja saada tämä sama viesti koskien sekä Suomea että Ruotsia, ja näin myöskin tapahtui: Iso-Britannia ilmoitti tuestaan yhtä aikaa näille molemmille maille. Sehän on ikään kuin tämmöinen vähän 5 artiklan tyyppinen tuki, että Iso-Britannia tukee meitä ja me tuemme tarvittaessa Isoa-Britanniaa, ja Ruotsi myöskin, mikäli he joutuvat konfliktiin tai jokin onnettomuus heihin iskee. Tämä on hyvin laaja poliittinen sitoumus. Se ei ole sopimus, niin kun tiedetään, vaan se on julkilausuma, mutta uskon, että tämä poliittinen sitoutuminen molemmilta puolilta tähän on erittäin vahva, ja se myöskin avasi pään sille, että muut maat varmasti tulevat vastaaventyypeisillä julkilausumilla sitten kun aika on.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys Naton tulevaisuuden linjauksista (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 96/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tanus.

Keskustelu

16.36 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Tasavallan presidentin, pääministerin ja puolustusvaliokunnan ilmaisema kanta Suomen hakemisesta puolustusliitto Naton jäseneksi on selkeä — kiitos siitä. Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä tukee yksimielisesti valtion johdon päätöstä Naton jäsenyyden hakemisesta.

Madridin Nato-huippukokouksessa kesäkuun lopussa on määrä hyväksyä liittokunnalle uusi strategia. Mikäli Suomi hyväksytään jäseneksi, on tärkeä tietää, mihin suuntaan puolustusliittoa ollaan kehittämässä. Kysyisinkin puolustusministeriltä: onko Suomi osallistunut keskusteluihin puolustusliitto Naton tulevaisuudesta, ja aikooko Suomi olla aktiivinen vaikuttaja Natoa kehitettäessä ja tulevaisuuden linjauksia tehtäessä?

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, nyt puolustusministeri Kaikkonen.

16.37 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella Nato päivittää strategiaansa, se on niin sanottu strateginen konsepti nimeltään, ja se linjaa Naton toimintaa varsin pitkälle tulevaisuuteen. No, kovin vahvasti emme tuossa prosessissa ole voineet olla, koska emme ole Naton jäseniä, mutta muutoin tästä on jonkun verran käyty keskustelua Naton jäsenmaitten kanssa, ja totta kai olemme pyrkineet vähän selvittämään, mihin suuntaan Nato on menossa. Arvio on, että Nato tulee vahvistamaan perustehtäväänsä, jäsentensä suojelua, konseptin myötä.

Sikäli kuin valtioneuvosto, tasavallan presidentti ja eduskunta lähipäivinä, ensi viikon alussa, tekevät tarvittavat päätökset ja haemme Naton jäsenyyttä, niin tulemme asemaan, jolla tulemme pääsemään jatkossa ei täysillä oikeuksilla mutta kuitenkin puheoikeudella hyvin moniin Naton kokouksiin, ihan jo lähiviikkojen aikana. Tätä myötä myös pääsemme toisella tavalla osallistumaan tämän konseptin valmistelutyöhön, [Puhemies koputtaa] ja sen jälkeen voimme laajemmin keskustella myös eduskunnassa tästä asiasta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys Venäjän vaikuttamispyrkimyksistä (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 97/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.38 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Nato-prosessi on mennyt jouhevasti täällä eduskunnassa, ja ensi viikolla varmaan teemme päätöksen Natoon liittymisestä. Kuitenkin tässä välivaiheessa emme tiedä, miten Venäjä tulee vaikuttamaan tähän ja tuleeko tähän hybrdivaikuttamista tai jotain muuta.

Kysyisinkin nyt hallitukselta: oletteko te miettineet tapoja, millä toimia, jos tapahtuu jostain odottamatonta, niin että hallitus pysyy yhtenäisenä ja että hallitus näyttää ulospäin yhtenäiseltä? Kansa vaatii sitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haavisto.

16.39 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäkin täällä on jo todettukin, että tälle ratkaisulle on hyvin laaja tuki eduskunnassa poliittisissa puolueissa. Myös se, että poliittiset puolueet ovat tehneet näitä omia ratkaisujaan, on tärkeää, koska emmehän tiedä... Jos lopullinen päätös menisi vaalien ylikin — jos sitten jossain tulisi hidastuksia — niin on tärkeää, että uusikin eduskunta on täällä saman päätöksen tukena. Se on tärkeä asia.

Tähän edustaja Harkimon kysymykseen: kyllä, olemme miettineet eri konsepteja. Emme odota mitään, mutta varustaudumme kaikkeen. Ennen kaikkea tietysti nykyaikana eri-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

laiset hybridi- ja kyberuhat ovat näitä mahdollisuuksia, mutta ei ole poissuljettu tietenkään ilmatilan loukkauksia, merialueloukkauksia tai tämältyyppisiä.

Myöskin kun eri maiden kanssa on puhuttu siitä, millaista turva-apua voitaisiin saada — nyt viitattiin tähän Ison-Britannian kanssa tehtyyn sopimukseen — niin totta kai myöskin nämä meidän kumppanimme miettivät, millaista apua sitten eri tilanteissa voitaisiin saada.

Onko hallitus tässä yhtenäinen? Uskon, että aivan yhtä yhtenäinen kuin tätä Nato-prosessia eteenpäin viedessämme. Meillä on ollut erinomainen yhteistyö kaikkien keskeisten ministerien kanssa Nato-prosessissa, ja hallitus on ollut tässä hyvin yhtenäinen [Puhemies koputtaa] ja totta kai tehnyt tasavallan presidentin kanssa läheistä yhteistyötä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

16.40 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On tietenkin totta, että osa meistä on kannattanut Natoa pitkään ja halunnutkin sinne, mutta emme mekään olisi toivoneet, että se tapahtuu tällaisten tapahtumien kautta. Sota Ukrainassa, Putinin ja Venäjän toiminta, kaikkien kansainvälisten sopimusten rikkominen, suvereenin maan kimppuun hyökkääminen ja koskemattomuuden loukkaaminen ovat vaikuttaneet siihen, että olemme menossa Natoon nyt nopealla prosessilla.

Haluan kiittää tasavallan presidenttiä, pääministeri Marinia, ulkoministeriä ja koko hallitusta hyvästä työstä tässä prosessissa.

Olemme Nato-tiellä. Se tie ei ole harmaa, vaan se on sinistynä. Tuossa edellä puolustusvaliokunnan puheenjohtaja, kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo kysyi tästä Britannian tuesta, ja näytti, että myös puolustusministeri Kaikkonen olisi siihen halunnut vastata, joten kysyn puolustusministeri Kaikkoselta [Naurua] tästä Britannian tuesta: mitä Iso-Britannia on meille luvannut?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, puolustusministeri Kaikkonen.

16.41 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, edustaja, hyvin huomaavaista. [Naurua] — Kyllä se eilen kerrottiin aika lailla, mitä Iso-Britannia lupasi — laajaa tukea, jos kriisi meitä tavalla tai toisella kohtaa, tarvittaessa myös sotilaallista tukea. Se on, totta kai, siinäkin mielessä merkittävää, että Iso-Britannia on merkittävä sotilaallinen toimija Euroopassa ja maailmassa, ja on tärkeää, että sekin kuuluu läheisten ystäviemme joukkoon.

On mahdollista, että jos haluamme vaikkapa lisätä yhteisiä harjoituksia tai sotilaallista läsnäoloa tai tiedustelutietoa, tämäntapaisia välineitä meillä on käytössä Iso-Britannian ja varmasti muidenkin kumppaniemme kanssa tulevien kuukausien ja tämän vuoden aikana, ja tätä asiaa arvioidaan. [Oikealta: Hyvä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

16.42 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pienessä maassa, jos missä, on välttämätöntä, että suuret ulko- ja turvallisuuspoliittiset ratkaisut pystytään tekemään mahdollisimman laajalla yhteisymmärryksellä. Pienessä maassa ei ole varaa eripuraisuuteen näissä asioissa, koska se jättää liian paljon toimikenttää ulkoiselle vaikutamiselle. Meillä on siitä myöskin Suomessa kokemusta.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Suomihan tekee tämän Nato-ratkaisunsa ehdottomasti omista lähtökohdistaan, joissa suurin kysymys on Suomen oma turvallisuus ja kakkoskysymyksenä on se, että Pohjolassa vakaus säilyisi mahdollisimman pitkään. Ulkoministeri tässä jo viittasi siihen, että jatkokeskustelu meillä on se, millainen Suomi on Natossa, miten me tulemme siellä toimimaan. Meillä on olemassa tämä pohjoismainen hyvinvointimalli, joka on maailmankuulu ja jota seurataan monessa mielessä. Kysyn ministeriltä: onko mahdollista, että kun mahdollisesti kaikki Pohjoismaat, jos Ruotsi päätyy samaan ratkaisuun, ovat yhdessä Natossa, voisimme rakentaa tämmöisen Pohjolan puolustus- ja turvallisuuspoliittisen mallin sille yhteistyölle, [Puhemies koputtaa] mitä me harjoittaisimme Naton puitteissa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haavisto.

16.43 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erinomainen kysymys edustaja Kiljuselta. — On ihan selvää, ja se on näkynyt näissä keskusteluissa, että ne Pohjoismaat, jotka jo ovat Natossa — Tanska, Norja ja Islanti — odottavat hyvin paljon sitä, että Suomi ja Ruotsi tulevat mukaan, ja katsovat tätä ja pitävät tätä mahdollisuutena kehittää tietysti myöskin läheistä puolustusyhteistyötä mutta myöskin tätä ajattelua, viedä tätä pohjoismaista ajattelua eteenpäin. Totta kai on huomattu myös se, että sekä Suomi että Ruotsi ovat puolustuksellisesti vahvoja tekijöitä. Emme mene Natoon vain saamaan jotakin vaan myöskin antamaan jotakin, siitä meidän puolustusajattelustamme ja turvallisuusajattelustamme, joka on meille tyypillistä ja hyvää.

Tässä yhteydessä on ehkä hyvä vielä alleviivata sitä, miten tärkeä on se asia, että Ruotsi tekisi samaan aikaan samansuuntaisen päätöksen kuin Suomi. Olisi ehkä kovin keinotekoinen tilanne, että Suomella ja Ruotsilla olisi erilaiset puolustusratkaisut, ja kun meillä on hyvin läheinen yhteistyö niin ulkopoliitikassa kuin puolustus- ja turvallisuuspolitiikassa Ruotsin kanssa, [Puhemies koputtaa] saamme siitä kaikki hyödyt nyt myöskin Naton jäsenenä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harjanne.

16.45 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kaunistolle erinomaisesta keskustelunavauksesta. ”Nato-jäsenyys vahvistaisi Suomen turvallisuutta. Naton jäsenenä Suomi vahvistaisi koko puolustusliittoa. Suomen on ensi tilassa haettava Naton jäseneksi.” Näin totesivat tasavallan presidentti ja pääministeri yhteisessä lausunnossa tänään. Siinä on kolme historiallista lausetta ja kolme johtopäätöstä, joihin on helppo yhtyä. Prosessi on ollut päättäväinen ja ripeä mutta ei hätiköity, vaan sitä on tehty yhdessä ja pohdittu syvällisesti, ja siitä kiitos kuuluu koko salille ja hallitukselle.

Viittaisin tässä tähän tarkkailijajäsenasiaan, mihin puolustusministeri Kaikkonen itse asiassa jo viittasikin: Eli siinä kohtaa, jos Suomi allekirjoittaa liittymispöytäkirjan ja ratifiointia sitten odotetaan, Suomesta tulee tällainen tarkkailijajäsen. Olisin kysynyt puolustusministeriltä: mitä mahdollisuuksia se avaa, ja mitä se käytännössä Suomen osalta tarkoittaa, että me olemme tällä invited- tai tarkkailijajäsenstatuksella ja odottelemme sitten viimeistä silausta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kaikkonen.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

16.46 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Joo, toden totta, jos ja kun tuon statuksen tulemme, luultavasti jo lähiviikkoina, saamaan, niin se kyllä avaa meille lähes kaikki ovet Natossa. Eli pääsemme huomattavaan määrään erilaisia kokouksia, palavereja ja suunnittelua, mitä Natossa tehdään. Ei niin, että meillä äänivaltaa siellä olisi, mutta puhevalta kyllä on, ja saamme kaiken tiedon sieltä sitten jatkossa hyvinkin laajasti. Tämä kyllä tulee tarkoittamaan myös melkoisesti työtä, varsinkin meidän hyvälle virkakunnallemme ulko- ja puolustusministeriössä, mutta ehkä jotkut meistä ministereistään pääsevät entistä enemmän kokouksissa kiertämään. Todella tämä muutos tulee olemaan aika merkittävä, ja tähän meidän on varauduttava, ja varautuminen ja valmistautuminen tähän on kyllä jo aloitettu. Mutta totta kai tarvitaan ne lopulliset päätökset tästä talosta ja hallitukselta ja tasavallan presidentiltä vielä — ja Naton puolesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Häkkänen.

16.47 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Historiallinen päivä — Suomi on kulkenut pitkän tien länteen YYA-ajasta EU-aikaan ja nyt Nato-aikaan. Kaikki tämä tehdään laajalla yhtenäisyydellä ja yhteisymmärryksellä: kansalta vahva tuki, eduskunnassa vahva tuki ja tänään sitten presidentiltä ja pääministeriltä vahva tuki. Tällaista maata ei kovin pysty horjuttamaan; puhutaan sitten harmaasta ajasta tai muusta, olemme valmiita ja teemme itsenäisesti ratkaisut, niin kuin tässä salissa on aika kovaan ääneen sanottu, koko porukka.

Nyt alkaa se vaihe, jolloin pitää miettiä jo seuraavaa askelta, minkälaista Natoa ja minkälaista puolustusta rakennamme uudessa ajassa, ja Ruotsi on tässä täysin olennainen kumppani meidän kanssamme. Onko käyty, puolustusministeri, jo Ruotsin kanssa joitain keskusteluja, miten tähän Madridin kokoukseen lähestytään? Mikä on Ruotsin asento, onko Ruotsilla jo erilainen askelmerkki tässä, voisiko sanoa? Heillä on varmasti omia puolustuspoliittisia tarpeita tässä asiassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Kaikkonen.

16.48 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tavannut Ruotsin kollega Peter Hultqvistia viimeksi tänä aamuna — taisi olla 60. kerta, kun tapasin hänet tässä ministerikaudella, eli kyllä meillä hyvin tiivis yhteys on. Mutta Madridin kokoukseen valmistautumisesta ei ole vielä lähdetty keskustelemaan, koska on kuitenkin välttämätöntä, että sekä Suomi että Ruotsi tekevät ensin päätökset asiassa, että haemme Nato-jäsenyyttä. Meillä se alkaa näyttää mielestäni aika selvältä. Luulen, että Ruotsinkin näkymä kirkastuu aika pian, ja olisi kyllä toivottavaa, että Ruotsi päätyisi samaan johtopäätökseen kuin Suomi, suurin piirtein samaan aikaan. Tällä olisi tiettyjä hyötyjä.

Olemme sopineet seuraavan yhteydenpidon ensi viikon lopulle kollegan kanssa, ja katsotaan, miltä maailma silloin näyttää ja ryhdytäänkö silloin jo keskustelemaan Madridiin valmistautumisesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkynen.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

16.49 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, kunnioitettu puhemies! Vaikka edellisen keskustelun osalta kävi selväksi, että näiden rajapyykkien osalta meillä jää haavoittuvuuksia voimaan, niin tässä asiassa on kuitenkin annettava kiitokset hallitukselle ja tasavallan presidentille Suomen Nato-jäsenyyden hyvästä edistämisestä. Perussuomalaiset kannattavat yksituumaisesti ja antavat teille tuen tässä asiassa.

Tästä, kun jätetään tämä jäsenhakemus: Meillähän ei totta kai tällä hetkellä ole niitä turvatakuita voimassa... [Hälinää — Puhemies koputtaa] — No, siellä nyt selkeästi ei oikein kovin tykätä siitä, että myöskin kritiikkiä esitetään, mutta se on oikeusvaltiossa opposition tehtävä. Silloin kun on ongelmia, kritiikkiä esitetään, ja silloin kun on kiitoksen antamisen paikka, kiitosta annetaan. — Eli kun me ollaan liittymässä Natoon, niin näettekö, arvoisat ministerit, että siinä kohtaa, kun me se hakemus jätetään, voidaanko ajatella, että meidän turvallisuus lisääntyy? Me ollaan täällä harmaalla vyöhykkeellä, mutta tuoko se viesti, että me luotaudutaan Naton varaan — toki meillä on omat puolustusvoimat, mikä on kivijalka, mutta kun luotaudutaan heihin — [Puhemies koputtaa] meille myöskin turvallisuutta jo siinä kohtaa tähän harmaalle vyöhykkeelle? Plus kun meistä tulee tarkkailijajäseniä, lisääkö se entisestään? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haavisto.

16.50 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ensin edustaja Tynkkyselle kommentistanne alussa. Arvostetaan erittäin paljon myöskin perussuomalaisten ryhmän kantoja ja kannanottoa tässä asiassa — erittäin tärkeää, että voidaan yhtenäisenä viedä tätä viestiä.

Mutta tähän kysymykseen, mitä tässä harmaan ajan kohdalla tai alussa tapahtuu: Nato sinänsä toimii oman 5 artiklansa mukaisesti vasta sitten, kun ollaan jäsenenä ja saadaan se turva, mikä sen 5 artiklan turvatakuista tulee. Mutta Naton jäsenmaat ja myöskin Naton keskeiset jäsenmaat kaikki tietävät tämän tilanteemme ja ensinnäkin lähtevät siitä, että kun Natossa on avointen ovien politiikka, niin sen täytyy olla voimassa. Ei voi olla niin, että joku kolmas taho voi estää Naton jäsenyyshakemuksen haittaamalla sitten hakijamaan tilannetta. Tästä seuraa se, että hyvin monet — niin Euroopan unionin jäsenmaat kuin Euroopan unionin ulkopuoliset maat, Britannian tavoin — ovat miettineet ja tulevat varmasti tulemaan omilla julkilausumillaan, kun Suomi ja Ruotsi tämän jäsenyyshakemuksen jättävät, ja silloin ilmaisevat sen tukensa, mitä kukin sitten haluaa tässä tilanteessa ilmaista. Tukea varmasti tulee.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vikman.

16.51 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että Suomessa on laaja kansallinen yhteisymmärrys Natoon liittymisestä. Jäsenyys vahvistaa turvallisuuttamme ja nostaa ratkaisevasti kynnystä uhata Suomea aseellisesti. Lisäksi se sinetöi asemamme ja Suomen kuulumisen länteen.

Arvoisa puhemies! Nato saa Suomesta suorituskykyisen jäsenen, joka hoitaa velvollisuutensa ja tuo vakautta Pohjois-Eurooppaan. Pian on aika määritellä Suomen Nato-politiikan ensi askelia Nato-jäsenenä. Kysyn ulkoministeri Haavistolta: millaisena näette Suomen tulevan Nato-politiikan tavoitteet jäsenyyssprosessin jälkeen?

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haavisto.

16.52 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä kysymys, ja emme ole tässä keskustelussa nyt vielä menneet varsinaisesti tapahtumien edelle, mutta on ensinnäkin hyvin tärkeitä nähdä, että Nato ajattelee turvallisuudesta hyvin kokonaisvaltaisesti. Nato on ottanut viime vuosina, alkaen ilmastopolitiikasta, oman työnsä alle erilaisia turvallisuuden uhkakuvia globaalisti mutta myöskin Euroopassa. Ehkä nyt viime aikoina myöskin Naton oma fokus on ollut enemmän tässä eurooppalaisessa turvallisuudessa Ukrainan sodan jälkeen, ja tämä tietysti meitä kiinnostaa.

Mutta totta kai meitä kiinnostaa myös kaikki se työ, mitä Naton puitteissa voidaan tehdä hybridiuhkien torjumiseksi, kyberuhkien torjumiseksi, tavallaan koko se laajan turvallisuuden ajattelu, joka on Natossa viime vuosina ja ennen kaikkea pääsihteeri Stoltenbergin aikana mennyt eteenpäin. Uskon, että voimme myöskin siinä Suomea tarjota aika paljon.

Sitten traditionaalisen puolustuksen puolella tulemme aika vahvana toimijana — puolustusministeri osaa tätä kuvata paremmin — eli olemme varmasti keskimääräistä vahvempi Naton jäsenmaa perinteisen puolustuksenkin puolella.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys rahan painamisesta Suomessa (Ano Turtiainen vkk)

Suullinen kysymys SKT 98/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt vaihdamme jälleen aiheita. — Edustaja Turtiainen.

Keskustelu

16.54 Ano Turtiainen vkk: Kiitos, arvoisa puhemies! Kun Suomi aikanaan puliveivattiin perustuslakimme vastaisesti luopumaan omasta rahastaan, muut Pohjoismaat eivät silloin lähteneet mukaan eurohuijaukseen. Suomen Pankista on saatettu tietooni, että Suomi on tietoisesti myynyt jopa jo omat rahanpainokoneensaakin, eli emme pysty enää Suomessa edes valmistamaan setelirahaa. Samoin ilmeisesti passimmeikin valmistetaan muualla. Kysyn hallitukselta: onko totta, että Suomella ei ole enää kapasiteettia painaa kotimaassa rahaa eikä valmistaa passeja? Aiemmin ne nimittäin tehtiin Suomen Pankin setelipainossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.54 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on vakaa käsitys siitä, että siitä huolimatta, että Suomi on päätenyt joissain hankinnoissa tekemään yhteisiä ratkaisuja vaikkapa EU-tasolla ja aivan kaikkea emme toteuta itse, me tulemme pärjäämään tämänkin kysymyksen osalta myös mahdollisissa poikkeuksellisissa olosuhteissa. Itse asiassa hallituksen varautumisen ministerityöryhmä on työskennellyt erittäin tiiviisti ja kuullut monia asiantuntijoita liittyen nimenomaan rahoi-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

tusmarkkinoihin ja ehkä vielä kansanomaisemmin sanottuna sellaisiin kysymyksiin, että jos meihin kohdistuisi vaikuttamisyrityksiä, jotka vaikkapa estäisivät tilisiirrot tai kaupassa asioimisen ja maksamisen. Näihin kaikkiin löydämme kyllä ratkaisut: niitä on tehty jo pitkään, valmisteltu yhdessä toimialan kanssa.

Ja kyllä, siinä, edustaja, olette aivan oikeassa, että käteismaksu on tietenkin kaikkein turvallisin, arkisin ja tutuin tapa selvittää niistä poikkeuksellisista tilanteista maailmassa, jossa erityisesti Suomessa on siirrytty poikkeuksellisen nopeasti ja vahvasti vain korttien kautta maksamiseen, kun asioimme vaikkapa kaupassa. Eli kyllä, kysymys on tärkeä, mutta toivon, [Puhemies koputtaa] että tässäkään ei lietsota turhaa huolta ja pelkoa — Suomi selviää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys Ukrainan velkojen hoitamisesta (Veronika Honkasalo vas)

Suullinen kysymys SKT 99/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Taas vaihdamme aihealuetta. — Edustaja Honkasalo.

Keskustelu

16.56 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Vierailin viime viikolla ukrainalaisten kutsusta Ukrainan Lvivissä. Matkalla todistin paikallisten elämää sodan keskellä. Venäjän raajan hyökkäyssodan jäljet näkyivät niin maanteillä kuin kaupungissa.

Yli 12 miljoonaa ihmistä on joutunut jättämään kotinsa. Rakennuksia ja teitä, perusrakennusinfrastruktuuria, on tuhottu. Sodan pitkittyminen kasvattaa tuhoja päivä päivältä.

Katseet on silti käännettävä jo tulevaan. Jälleenrakentamista täytyy suunnitella. Jälleenrakentamisen hinta tulee arvioiden mukaan olemaan satoja miljardeja euroja. Jo annettusta tuesta huolimatta avun tarve on siis valtava. Ukrainalaiset tarvitsevat solidaarisuuttamme nyt enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Kysynkin ministeri Saarikolta: aikooko Suomi edistää sitä, että Ukrainan ulkomaanvelat mitätöidään ja Euroopan keskuspankki ottaa vastuulleen Ukrainan velanhoitomenot?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, olkaa hyvä.

16.57 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että en ole tässä salissa ainut edustaja, jonka mieleen jäi vahvasti Ukrainan johdon, Zelenskyin, puheenvuoron vahva toivon ja jälleenrakennuksen näky, siis ajatus siitä, että vaikka maa on sodan runtelema ja täysin tuomittavan hyökkäyksen kohde, valtionjohto siellä katsoo kuitenkin jo aikaan tästä eteenpäin.

Samalla me tiedämme sen valitettavan tosiasian, että kaikki se, mitä Ukrainassa Venäjä on tuhonnut, on nyt jo satojen miljardien eurojen arvoista. Se jälleenrakennus ei tule olemaan ilmaista. Niin ikään maa jo ennen hyökkäystä oli monin tavoin köyhä ja on ollut tuen tarpeessa.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

En ota nyt kantaa yksittäisenä kysymyksenä tässä vaiheessa vaikkapa näihin velanhoitokysymyksiin, mutta uskon ja tiedän, että Suomi on valmis tukemaan yhdessä muiden EU-maiden kanssa ja itsenäisenä valtiona Ukrainan jälleenrakennusta ja myös sitä taloudellista tukea, [Puhemies koputtaa] jossa velanhoito on yksi osuus.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys valtion etuosto-oikeudesta kiinteistökaupoissa (Veronica Rehn-Kivir)

Suullinen kysymys SKT 100/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Den sista frågan, ledamot Rehn-Kivi.

Keskustelu

16.58 Veronica Rehn-Kivi r: Värderade talman! Nu när den säkerhetspolitiska diskussionen går het är det också relevant att lyfta upp de olika sätt genom vilka vi kan trygga att fastigheter i Finland som befinner sig vid strategiskt känsliga områden inte hamnar i fel händer.

Arvoisa puhemies! Mediassa on uutisoitu, että valtio on ensimmäistä kertaa päättänyt käyttää kiinteistökaupassa etuosto-oikeuttaan maanpuolustuksellisesta syystä. Etuosto-oikeushan ei ole rajoittamaton, vaan se on voimassa vain tietyillä strategisesti rajatuilla alueilla, mikä on tärkeää huomioida.

Kyseinen tapaus sijoittuu Turun saaristoon, ja tiedämme, että yleisesti ottaen alueella sijaitsee tärkeitä tukikohtia. On hyvä, että kauppoja tästä näkökulmasta pidetään silmällä ja että asiaan puututaan, jos siihen todella on turvallisuuskulmasta syytä. Kysynkin asiaan kuuluvalta ministeriltä: onko ministeriössä kartoitettu, kuinka paljon tällaisia kiinteistöjä on olemassa ja kuinka suuresta riskistä puhumme?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kaikkonen.

16.59 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä meillä on viranomaisilla tieto tämäntyyppisistä kiinteistöomistuksista, mutta tiedot näistä tai suojaamistoimenpiteistä eivät ole kuitenkaan julkista tietoa. Yleisesti ottaen voi sanoa, että viranomaiset tietävät, tiettyjä kohteita seurataan ja jos näyttää siltä, että on aiheutta toimenpiteisiin meidän turvallisuutemme varmistamiseksi, niin näin sitten toimitaan. Ja todella on niin, että viime viikolla valtio on päättänyt käyttää etuosto-oikeuttaan. Valtiovarainministeriö teki päätöksen puolustusministeriön esityksestä, ja tässä on kysymyksessä kohde todella tuolla Turun saaristossa. Siellä on myös Puolustusvoimien toimintaa tuon kiinteistön lähellä, ja katsoimme parhaaksi käyttää etuosto-oikeutta tässä tapauksessa, ja tämä päätös perustuu puolustusministeriön kokonaisharkintaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Paatero myös.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

17.00 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vain jatkona tähän, että prosessi menee niin, että vuonna 20 on voimaan tullut laki kaikista tämänsisistä alueista, jotka ovat tämän etuosto-oikeuden alueella. Tieto tulee puolustusministeriön Maanmittauslaitokselta, minkä jälkeen puolustusministeriö arvioi tarpeen, minkä jälkeen ne siirtyvät valtiovarainministeriön puolelle. Tähän mennessä näitä on ollut useita muitakin, mutta ne on saatu neuvoteltua vapaaehtoisin kaupoin, ja nyt tämä oli ensimmäinen, jossa tähän vapaaehtoiseen kauppaan ei päästy, ja siksi näin. Mutta laki siis toimii, ja se on ehkä kaikkein paras tieto.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin on.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Ilmoituksia

3.1. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Hallituksen vuosikertomus 2021 (K 2/2022 vp).

4. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden valtiovarainministeriön hallinnonalan lakien muutoksenhakusäännösten muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 90/2021 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 7/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 90/2021 vp sisältyvien 1.—24. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 25. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2020

Kertomus K 8/2021 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 2/2022 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Tässä on käsittelyn pohjana perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Mennään keskusteluun. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Keskustelu

17.03 Johanna Ojala-Niemelä sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnassa on ollut mietintöasiana käsiteltävänä eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2020. Muille valiokunnille varattiin tilaisuus antaa lausunto kertomuksesta, ja tätä tilaisuutta käyttivät hyväksi lakivaliokunta ja sivistysvaliokunta, jotka antoivat asiasta lausunnon perustuslakivaliokunnalle.

Oikeusasiamies Jääskeläisen puheenvuoro kertomuksessa käsittelee oikeusasiamiestä oikeusvaltion turvaajana, apulaisoikeusasiamies Sakslinin puheenvuoro perusoikeuksien rajoittamista ja niistä poikkeamista ja apulaisoikeusasiamies Pölösen puheenvuoro oikeusasiamiestä valtiosääntöisenä laillisuusvalvojana.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota siihen, että kanteluasioiden määrän pitkäaikainen ja merkittävä kasvu muodostaa merkittävän haasteen oikeusasiamiehen toiminnalle ja henkilöstön jaksamiselle. Valiokunta pitää tärkeänä, että oikeusasiamiehen toimintaedellytykset turvataan toiminnan laadun ja joutuisuuden edellyttämällä tavalla työnjakolakiuudistuksen jälkeenkin. Valiokunta kiinnittää koronaepidemiasta saatujen kokemusten valossa huomiota myös siihen, että poikkeustilanteissa julkisen vallan käyttöä sisältävät toimivaltuudet ovat selkeitä ja että niiden käytön lainmukaisuutta valvotaan riittävästi.

Perustuslakivaliokunta pitää lakivaliokunnan ja sivistysvaliokunnan esille nostamia kysymyksiä tärkeinä. Myös perustuslakivaliokunta on aiemmin kiinnittänyt huomiota oikeudenhoidon riittävien resurssien turvaamiseen.

Hyvin vakiintuneeseen käytäntöön perustuen perustuslakivaliokunta ei ole mietinnössä arvioinut oikeusasiamiehen yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja. Kanteluasioiden käsittelyä tarkastellaan mietinnössä tilastotietojen valossa. Kanteluita saapui kertomusvuonna lähes 7 000, mikä on melkein 700 kantelua enemmän kuin vuonna 2019. Kanteluiden määrä on kertomusvuoden jälkeen edelleen kasvanut. Kertomusvuonna ratkaistiinkin lähes 7 000 kantelua. Perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että kanteluiden käsittelyaikaa koskeva tavoite on pystytty saavuttamaan kantelujen määrän kasvusta huolimatta.

Perustuslakivaliokunnan mietintö on yksimielinen, ja perustuslakivaliokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Soinikoski.

17.05 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus on tärkeä väline perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen valvomiseen Suomessa. Kertomuksessa esitettyihin huomioihin ja korjausesityksiin tulee suhtautua vakavasti. Kertomuksessa nostetaan esiin kymmenen keskeistä suomalaista perus- ja ihmisoikeusongelmaa, jotka jokaisen päättäjän tulisi vuosittain lukea.

Lakivaliokunta kiinnitti huomiota lausunnossaan oikeudenkäyntien kokonaisuuteen ja totesi sen olevan edelleen ongelma, ja koronaviruspandemia entisestään heikensi tilannetta. Oikeusprosessien pitkät käsittelyajat vuonna 2020 oli yksi keskeisimpiä puutteita perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa Suomessa. Rikosasioiden käsittelyn viivästymiseen vaikuttaa kertomuksen mukaan koko rikosprosessiketjun niukka resursointi ja sekin, että poikkeuksellisen laajojen juttukokonaisuuksien määrä on viime vuosina kasvanut.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Myös oikeudenkäynnin kustannusten ja oikeudenkäyntimaksujen suuruus voi käytännössä estää oikeusturvan toteutumista Suomessa.

Lakivaliokunta piti oikeudenkäyntien kestoa ja oikeudenhoidon riittämättömiä voimavaroja erittäin huolestuttavana ongelmana oikeusvaltion ja oikeusturvan toteutumisen kannalta ja kiinnittää tilanteeseen vakavaa huomiota. Lakivaliokunta korosti kertomuksessa esitettyä näkemystä siitä, että viranomaisten toiminnan riittävä henkilöresursointi on ensiarvoisen tärkeää. Toiminnan riittävillä resursseilla on välitön vaikutus viranomaisen toiminnan asianmukaisuuteen ja siten myös siihen, miten luotettavaksi, uskottavaksi ja laadukkaaksi viranomaisen toiminta koetaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Heinonen.

17.07 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnalle hyvästä työstä. — Kun olemme käsitelleet tätä aiemmin, olen itse nostanut esille näitä lasten tekemiä kanteluita. Jos oikein muistan, niin niitä ei kauhean kauan ole tilastoitu erikseen. Yritin etsiä tuossa tietoa, ja vanhimmat tilastot löysin vuodelta 2018 — onko silloin aloitettu, mutta kuitenkin lasten tekemiä kanteluita oli silloin 15. Viime vuonna, vuonna 21, lapset tekivät peräti 72 kantelua. Julkisuudessa ainakin minua jollain tavalla kosketti erään tytön tekemä kantelu, jota jäin miettimään. Hän oli 18-vuotiaana tehnyt kantelun ja kertoi, ettei uskaltanut tehdä ennen. Hän oli ollut lastensuojelun asiakas, ja tapahtumat olivat ajoittuneet vaiheeseen, kun hän oli 14—15-vuotias. Eli hän teki kantelun tuon kahden vuoden määräajan ulkopuolella, mutta toimenpiteet olivat häntä kohtaan olleet niin poikkeuksellisen rajuja tai hänen oikeuksiaan loukkaavia, että otitte sen käsittelyyn Oikeusasiamiehen kansliassa ja päädyitte siihen, että hänen liikkumistaan oli rajoitettu ilman asianmukaista päätöstä ja esimerkiksi puhelin oli häneltä ollut poissa kaksi vuotta ilman asianmukaista päätöstä.

Kun näitä lasten tekemiä kanteluita luin tuossa joku viikko sitten, niin ehkä merkillepantavaa oli se, että ainakin tuli sellainen tunne, että aika monet niistä ovat johtaneet toimenpiteisiin, eli ne ovat olleet aiheellisia ja niiden määrä on kasvanut merkittävästi. Kysyisin oikeusasiamieheltä: Kun tässä tytönkin tapauksessa, josta muun muassa Yleisradio uutisoi, hän kertoi, että hän ei uskaltanut tehdä tätä kantelua, niin onko teillä ajatusta tai näkemystä siihen, millä tavalla voisimme poistaa tämäntyyppistä pelkoa näiden kanteluiden tekemiseltä lasten osalta? Voisiko löytyä jokin keino, millä lapsi voisi sen tehdä ilman, että hän joutuu pelkäämään? Ja jäin miettimään, olikohan tällä lapsella edes mahdollisuutta tehdä, jos häneltä oli otettu pois liikkumisvapaus ja myös sähköiset laitteet. Millä silloin teille, arvoisa oikeusasiamies, kantelua tekee, jos ei postikirjettäkään pääse viemään? Haluaisin, että vastauksessanne voisitte nostaa vähän tätä lasten tilannetta esille, kerran nämä kantelut ovat nyt merkittävästi kasvaneet ja tässä ei ole kyse siis pelkästään korona-aikaan liittyvistä vaan aika monissa tapauksissa lastensuojeluun liittyvistä kanteluista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

17.10 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tässä kertomuksessa eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnasta itselleni jäi auki ainakin kaksi kysymystä, jotka ajattelin nostaa esille tässä täysistunnossa.

Ensimmäisenä tuo kanteluiden määrän voimakas kasvu. Olisin kiinnostunut siitä, onko analysoitu, mistä tämä johtuu. Eli onko näillä lisääntyneillä kanteluilla jotain yhteistä ni-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

mittäjää? Mitkä niiden aihealueet ovat? Kertooko se jostain asiasta, mihin yhteiskunnan pitäisi ottaa laajemmalti kantaa ja mihin täytyisi tehdä muutoksia? Onko joku sellainen epäoikeudenmukaisuuden laji tavallaan nousemassa, onko se pääteltävissä näistä luvuista?

Toinen kiinnostava asia, jonka haluaisin nostaa esille, on tämä koronapandemiaan liittyvien rajoitustoimien tarkastelu. Minua pelottaa, että tässä jälkikäteisessä tarkastelussa tulee käymään niin, että todetaan, että viranomaiset ovat toimineet väärin ja rajoittaneet ihmisten perusoikeuksia kenties perusteettomastikin, mutta se vain todetaan eikä se loppujen lopuksi johda mihinkään. Toivottavasti olen väärässä tässä käsityksessäni ja pelossani.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Juvonen.

17.11 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Päätösehdotuksena on, että ”eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta”. Haluaisin lisätä tähän sen, että toivoisin, että me huomauttaisimme kaikkia lukemaan tämän kertomuksen. Minun mielestäni tämän tulisi olla avoimesti myös kansalaisten saavutettavissa. Tässä kertomuksessa on hiljaisten ihmisten ääni, niiden ihmisten ääni, jotka antavat oikeutta heikommille, kanteluiden tekijöiden ääni, jotka eivät aina edes aja omia etujaan.

Muistisairaiden kohtelusta koronaepidemian aikana on tehty sata kantelua, tässä kertomuksessa kerrotaan. Ne ovat liittyneet pelkoon siitä, miten hoivayksiköissä hoidetaan ikäihmisiä. Yksi kantelu näistä on minun tekemäni. Tein kantelun, koska kannoin suurta huolta siitä, että ikäihmisten hoivayksiköissä, joissa eletään kodinomaisessa miljöössä, ei ole välttämättä niitä hoivatarvikkeita, joita vakavan koronaepidemian aikana tarvittaisiin. Näitä ovat muun muassa happilaitteet, imulaitteet, riittävä lääkitys valtavissa kivuissa ja siinä hengenahdistuksessa, mitä varmasti koronasairaus pahimmillaan aiheuttaa. Sen takia on hyvä, että valvontaa on tehty.

Näistä vierailuista, joita rajoitettiin hyvinkin rankasti hoivayksiköihin, on apulaisoikeusasiamies todennut: ”Sosiaali- ja terveysministeriön antama vanhustenhuollon laitoksia ja asumispalveluyksiköitä koskeva ohjeistus on ollut virheellistä. Ohjeistuksen virheellisyys on johtanut siihen, että vierailut on kielletty tai niitä on rajoitettu lainvastaisesti.” Jälkikäteen todetut asiat eivät auta enää ketään, ja olisi hyvin tärkeää, että ennakoivasti voitaisiin näihin vakaviin asioihin kiinnittää huomiota, niin että myöskään tällaisia rajoituksia ei olisi tullut.

Kysyisin teiltä, arvoisa Jääskeläinen: Millä tavalla nyt tulevaisuuteen valmistaudumme? Esimerkiksi koronaepidemia ei ole ohitse: meillä on ollut kahden viikon aikana 512 kuolemantapausta, ja se tarkoittaa sitä, että näitä tapahtuu myös vanhusten hoivayksiköissä. Miten turvataan näiden ihmisten oikeusturva, omaisten mahdollisuus tavata läheisiään ja se, että jokainen ihminen saa Suomessa hyvää ja arvokasta kohtelua, niin että kanteluja ja pelkoa siitä, että ihmisiä kohdellaan huonosti, ei kenenkään tarvitsisi kantaa?

Nostan esiin myös sanan ”huoltovarmuus”, joka ei liity ainoastaan Nato-keskusteluun ja Suomen turvallisuuteen vaan myös siihen, että meillä myös jatkossa Suomessa on esimerkiksi suojavälineitä silloin, kun epidemiat uhkaavat — tuskin korona tulee jäämään viimeiseksi. Valtiot pitävät loppujen lopuksi huolen itse itsestään, joten on tärkeää, että olemme erittäin huoltovarmoja koko ajan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Risikko.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

17.15 Paula Risikko kok: .Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokuntahan antoi lausunnon tähän kertomukseen, ja haluan sanoa muutaman sanan tästä meidän lausunnosta.

Sivistysvaliokunta toteaa, että opetukseen ja koulutukseen liittyvät asiat ovat merkittävä sektori oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa sekä lukumääräisesti että hallinnonalan yhteiskunnallisen laajuuden ja merkityksen vuoksi. Oikeusasiamiehelle tuli kertomusvuonna 2020 ennätykselliset 7 059 kantelua. Voimakkainta kasvu oli nimenomaan opetussektorilla, jota koskevia kanteluita saapui 466 ja niitä ratkaistiin 351. Kantelujen määrän huomattava nousu kertomusvuonna johtui poikkeusoloihin liittyneistä kanteluista, joista merkittävä osa koski opiskelijavalintaperusteiden muuttamista koronapandemian vuoksi. Oikeusasiamiehelle toimitettujen, opetussektoria koskevien kanteluiden merkittävä lukumäärä kertoo osaltaan myös siitä, että koettuja epäkohtia ei saada käsiteltyksi ja ratkottua paikallisella tai alueellisella tasolla.

Opetussektoria koskevissa kanteluissa on saadun selvityksen mukaan kyse usein myös vammaisten lasten ja nuorten oikeuksista. Opetusta ja koulutusta koskevan asiaryhmän laillisuusvalvonnassa painottuvat näin ollen oikeusturvan ja hyvän hallinnon lisäksi haavoittuvassa asemassa olevien vammaisten ja muiden tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten asema ja oikeudet.

Muutama sana vielä näistä kertomusvuonna käsitellyistä teemoista, jotka liittyivät nimenomaan sivistysvaliokunnan sektorille:

Koronapandemia näkyi kaikkia hallinnonaloja koskevissa kanteluissa ja siten myös opetustoimen laillisuusvalvonnassa kertomusvuonna. Kaikkiaan kertomusvuonna tuli käsiteltäväksi lähes tuhat laillisuusvalvonta-asiaa, jotka liittyvät tavalla tai toisella koronaviruspandemiaan. Hallinnonalat, joista tehtiin eniten koronaan liittyviä kanteluita, olivat opetus, sosiaalihuolto ja terveydenhuolto. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla koronavirusepidemiaan liittyviä kanteluita tuli kertomusvuonna vireille 214 ja niitä ratkaistiin 89.

Muut asiaryhmän kantelut koskivat esimerkiksi opiskeluympäristön turvallisuutta, oppimisen ja koulunkäynnin tukea, maksuttoman koulukuljetuksen vaihtoehtona myönnettävän avustuksen riittävyyttä, opiskelijoiden kuulemista, tiedottamista, tiedusteluihin vastaamista, opinnäytetöihin ohjaamista ja asiakirjapyyntöjen käsittelyä. Opetusasioihin kytkeytyvät myös vammaisten ja muiden tuen tarpeessa olevien henkilöiden oikeudet, sananvapaus ja kielelliset oikeudet.

Perusopetuksessa kiusaaminen ja siihen puuttumisen keinot nousivat kertomusvuoden syksyllä puheenaiheeksi, kun julkisuuteen tuli usealla tavalla useita vakavia uutisia koulukiusaamisesta ja kouluväkivallasta. Sivistysvaliokunta yhtyy apulaisoikeusasiamiehen näkemykseen siitä, että oikeusasiamiehen kirjallisessa kantelumenettelyssä on varsin rajalliset mahdollisuudet puuttua kantelujen perusteella usein näyttäytyviin ongelmiin, jotka liittyvät kouluyhteisön hyvinvointiin, kiusaamiskokemuksiin, oppilaan haastavan käytöksen kohtaamiseen, eri syistä johtuviin pitkiin koulupoissaoloihin ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Sivistysvaliokuntahan on useissa yhteyksissä tuonut tarpeen kitkeä pois kaikenlainen koulukiusaaminen ja väkivalta. Olemme siitä todella paljon lausuneet eri lausunnoissa ja mietinnöissä, ja on erittäin hyvä, että tästä myös sitten oikeusasiamiehelle kanteluita on tullut ja niihin on vastattu. Mutta tietysti toivomme, että tämä kiusaaminen olisi meidän kaikkien yhteinen asia, ja myös näihin pystyttäisiin puuttumaan myös sieltä laillisuusvalvojan-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

kin näkökulmasta. Sivistysvaliokunta on useissa yhteyksissä korostanut sekä oppilaiden ja opiskelijoiden että koulujen ja oppilaitosten henkilöstön hyvinvoinnin tärkeyttä.

Sivistysvaliokunta katsoo, että oikeusasiamiehellä on tärkeä rooli yhteiskunnassa havaitsemiinsa epäkohtiin puuttuessaan ja että oikeusasiamies omaa tehtävänsä hoitaessaan edistää myös osaltaan väestön hyvinvointia. Siitä syystä mekin kiinnitimme huomiota resursseihin, joita oikeusasiamies tietysti tarvitsee sitä mukaa, kun näitä kanteluita tulee. On hyvä, että niistä tulee tietoa tänne eduskuntaan, ja tietysti mielelläni kuulenkin, miten oikeusasiamies täällä kommentoi näitä resurssitarpeita, ja sitten käytän tuossa vielä eräästä toisesta teemasta myöhemmin puheenvuoron. Mutta tässä siis sivistysvaliokunnan lausunto. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Räsänen.

17.19 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä mietinnössä käydään läpi apulaisoikeusasiamies Sakslinin puheenvuorossa koronapandemian perusoikeusjärjestelmällemme aiheuttamia haasteita. Nyt kun Venäjän hyökkäyssodan seuraukset tulivat syliimme välittömästi koronapandemian ja siihen liittyvien rajoitusten väistyttyä, on kyllä vaarana, että näiden koronapandemian aikana tehtyjen perusoikeuksia rajoittavien toimien ja päätösten kriittinen arviointi jää ohueksi ihan jo täällä eduskuntakeskustelussa.

Korona-aikana itse asiassa tehtiin hämmästyttävän laajalla kirjolla erilaisia perusoikeuksiin kajoamia: Liikkumisvapauteen, uskonnon harjoittamisen vapauteen ja omaisuuden käyttöön kohdistuvia rajoituksia tehtiin. Samoin sivistyksellisiin oikeuksiin sekä oikeuteen työhön ja elinkeinovapauteen tehtiin merkittäviä rajoituksia. Ikäihmiset käskettiin eristäytymään koteihinsa, eikä vierailijoita todellakaan sallittu. Uudenmaan eristäminen oli aivan oma erikoinen lukunsa, ja näissä me kaikki olimme mukana täällä eduskunnassa. Mutta on hyvä myös tätä omaa toimintaansa olla kriittisesti arvioimassa. Perusoikeuksia varmasti rajoitettiin hyvin tarpeellisesti ja pandemian seurauksien hillitsemiseksi, mutta kyllä ylilyöntejäkin varmasti tapahtui. Mielestäni olisi tärkeää tämä kriittinen ja myös itsekriittinen keskustelu tässä salissakin käydä.

Täällä perustuslakivaliokunta kertoo, että valiokunta on pitänyt perusteltuna arvioida koronarajoituksia perusoikeuksien näkökulmasta ja pitää valitettavana, että tällaista arviointia ei ole valtioneuvostossa tehty, ja edelleen pitää tarpeellisena arvioida rajoitustoimien pitkänkin aikavälin yhteiskunnallisia vaikutuksia. Olisi kiinnostavaa kuulla vaikkapa perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalta, millä tavalla konkreettisesti ja tehokkaasti tämä arviointi voisi tapahtua, koska ajattelen, että myöhempiä mahdollisia tilanteita ajatellen olisi todellakin hyvä tämä kriittinen keskustelu käydä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

17.22 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2020 sisältää, niin kuin aiemmatkin kertomukset, ensinnäkin nämä yleisjaksot ja sitten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen ja laillisuusvalvontaan liittyvät jaksot asiaryhmitäin. Niin kuin 2019, myöskin tässä on sitten otettu huomioon koronavirus omana kohtanaan ja sen yhteiskunnalle aiheuttamat erilaiset rajoitustoimenpiteet ja niihin liittyvät kohdat.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Kanteluitten määrä on edelleenkin kasvanut, mutta mielestäni on merkillepantavaa se, mikä tässä perustuslakivaliokunnan mietinnössä tulee esille, että siellä kuitenkin ei yhtään näitä yli vuoden vanhoja kanteluita ole. Siis tämä tavoite on täyttynyt sen suhteen, vaikka määrä on entisestään kasvanut. Tässä tietysti oikeusasiamieheltä voisi kysyä: onko resurssilisäys ollut siinä syynä vai mistä johtuu, että tässä on pystytty nyt sitten niin sanotusti parantamaan juoksua?

Valiokunta nostaa esille tässä myös, niin kuin edustaja Räsänen edellä totesi, tämän puutteen siitä, että näistä rajoitustoimista ei ole tehty tällaista arviota. Kyllä kiinnitän tähän samaan kohtaan huomiota, että kun kuitenkin näitten rajoitustoimien yhteiskunnalliset vaikutukset ovat pitkäaikaisia, sellaisiakin, jotka ulottuvat yli tämän koronapandemian — toivon mukaan siitäkkin nyt vähitellen alettaisiin päästä eroon, mutta joka tapauksessa ne vaikutukset näkyvät vielä vuosien päästä — niin onko tarkoitus tehdä tällaista laajaa arviointia. Onko esimerkiksi Oikeusasiamiehen kanslialla mahdollisuus tämäntyypiseen selvittelyyn? Tämä kuitenkin on suomalaisessa yhteiskunnassa ollut aika poikkeuksellista, ja niin kuin täällä eduskunnassakin monet asiat vietiin nopeasti eteenpäin. Totta kai olemme olleet niitten tarpeellisten rajoitustoimien takana, mutta varmasti niitä on myöskin syytä sitten arvioida jälkikäteen, ennen kaikkea esimerkiksi niitä vaikutuksia, mitä niillä on eri ihmisryhmiin.

Tässä lopussa sitten lakivaliokunta, joka on asiasta myös lausunut, on nostanut — niin kuin aika monissa muissakin lausunnoissaan jo aiemmin — esille oikeudenkäyntien keskon ja resurssipuutteen siellä oikeuslaitoksen puolella. Tämä minusta tulee tuolta lakivaliokunnan puolelta viestinä niin monien lausuntojen yhteydessä, että tässä kyllä nyt syytä olisi myöskin sitten hallituspuolueiden edustajien täällä salissa höristää korviaan ja miettiä, millä tavalla tämä resursointi tuonne oikeuslaitoksen puolelle on tapahtunut. Moneen asiaan olemme tänä aikana antaneet lisää resursseja, mutta tämä oikeuslaitoksen resurssipula alkaa jo uhata ihmisten oikeusturvaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Soinikoski.

17.25 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen nosti lasten tekemiä ilmoituksia ja nosti tämän pelkokertoimen siinä puheisiin. Jatkan siitä: Eivät vain lapsiasiakkaat, lastensuojelun asiakkaat, pelkää tehdä ilmoituksia epäkohdista, vaan monella muullakin hallinnonalalla ja palveluiden piirissä omaiset pelkäävät läheistensä puolesta. He viimeiseen asti kaihtavat ilmoitusten tekemistä, koska he pelkäävät, että huono kohtelu tai epäkohdat pahenevat entisestään, ja tähän on syytä kiinnittää huomiota.

Helmikuussa luovutetussa lapsiasiainvaltuutetun kertomuksessa lastensuojelun kriisi nostettiin yhdeksi suurimmista epäkohdista lasten oikeuksien toteutumisessa Suomessa, ja oikeusasiamiehen kertomuksessa ollaan samalla kannalla. Lastensuojelun nykytila on erittäin huolestuttava.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ojala-Niemelä. — Nyt mikrofoni on päällä.

17.26 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Tuossa edustaja Räsänen vähän haastoiakin edellä tästä koronapandemian hoidosta, ja totta on, että Suomi on hyvin vapaa yhteiskunta. Eihän me olla oikein totuttu tällaisiin perusoikeuksien rajoituksiin. Sil-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

lä tavalla voi sanoa, että olihan se kovaa aikaa, kun kouluja suljettiin, Uusimaa tosiaan eristettiin, ravintoloitten ovet pantiin säppiin ja rajaakaan ei saanut ylittää, kunnes sitten selvisi, että on perusoikeus aina palata kotimaahan, mutta tästäkin oli vähän epätietoisuutta alkuun.

Tästä ajasta on nyt useampi seurantatutkimus menossa, ja olen itse ainakin osallistunut kolmeen eri haastatteluun perustuslakivaliokunnan toiminnan kannalta, ja mielenkiinnolla myös odotan tästä tuloksia. Tietenkin näitä päätöksiä tehtiin siinä ajassa, kun tämä virus levisi hyvin voimallisesti. Neljässä kuukaudessa se oli lähestulkoon joka maankolkassa tai maailmankolkassa, ja ei ollut tietoa oikein tästä taudinkuvasta, että kuinka vaarallisesta viruksesta tässä on kysymys. Niitä päätöksiä tehtiin siinä hetkessä kyseisen parhaan tiedon varassa. Olivathan ne kuvat hurjia, jotka Italiasta lähtivät leviämään, kun kontteja kannettiin ruumishuoneiksi ja kun ei riittänyt sairaaloissa happilaitteita ja ihmiset haukkoivat henkeä kuin kala kuivalla maalla. Oli todellinen pelko, että jos se leviää ja että kuinka vakavasta sairaudesta tosiaan on kysymys. Hyvä on, että näitä selvityksiä tosiaan tehdään, ja uskon ja luotan, että suurimmilta ylilyönneiltä välttyttiin, mutta varmasti niitäkin osaltaan tehtiin. Ehkä nämä antavat sitten tuloksia, kun saamme ne valmiiksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Risikko.

17.28 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä on tuotu hyvin esiin näitä erilaisia kantelukohteita, ja täytyy kyllä myöntää, että on hyvä, kun on olemassa tällainen eduskunnan oikeusasiamies ja on eräällä lailla myöskin valvonnan valvoja, jolloinka on todella niitä, voi sanoa, puuttumisen mahdollisuuksia.

Teillähän on hyvin paljon myös semmoisia mahdollisuuksia, että te käytte tarkastamassa näitä, ja haluaisinkin mielelläni kuulla, jos pystyisitte hieman kuvaamaan, kuinka paljon näitä tällaisia tarkastuksia on tehty ja kuinka paljon tehdään yllätystarkastuksia. Nimitäin onhan se aika surullista, jos paria viikkoa ennen kerrotaan, että täältä sitä tullaan ja siellä on sitten torvisoittokunta ja punainen matto odottamassa ja kaikki on niin kuin put-sattu. Elikkä tämä nyt vain tällaisena vähän retorisenä huomautuksena. Se, miten te niitä oikeasti teette, olisi varmasti hyvä tässä kuvata.

Sitten itse näihin asioihin: Edustaja Juvonen käytti täällä erinomaisen hyvän puheenvuoron ikäihmisten palveluihin liittyvistä kanteluista, ja sehän on voittopuolisesti aika pitkälle niitä, mitä meille kansanedustajillekin tulee — omaisilta ja ikäihmisiltä itseltään, jotka siihen kykenevät, tulee tällaisia yhteydenottoja. Nämä yhteydenotot liittyen niihin palveluihin ovat kyllä sekä yksityiseltä että julkiselta puolelta, siis ei voi missään nimessä sanoa, että nämä olisivat aina vain yhdeltä sektorilta, ja jokainen tietää, että ne liittyvät hyvin moniin asioihin. On erittäin tärkeää, että ne aina perusteellisesti käydään läpi, mistä se johtuu, koska ainahan sitä pitää nähdä myös sellaisena kehittämisen paikkana, mitä näistä voidaan oppia.

Haluan tässä yhteydessä vielä todeta, mitä olen tässä salissa monta kertaa todennut, että on erittäin hyvä, että me saimme vanhusasiavaltuutetun Suomeen, mutta hänellä ei ole toimivaltuuksia. Toivon, että seuraavassa hallitusohjelmassa kirjataan sillä tavalla, että vanhusasiavaltuutetun tehtävä, joka nyt on jo perustettu, siirretään Oikeusasiamiehen kansliaan. Silloin hänelle tulee myös toimivaltuudet puuttua niihin ongelmiin, mitä meillä on. Kyllä ikäihmiset ovat sen ansainneet, että meillä on toimivaltainen viranomainen. En vä-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

hättele hänen työtänsä tällä hetkellä, mutta toivon, että ikäihmiset saavat vielä vahvemmin sellaisen henkilön, joka pystyy puuttumaan.

Sitten vielä yksi asia: Jos pitäisi sanoa, mikä terveydenhuollon palveluista tällä hetkellä on sellainen, mistä eniten tulee kritiikkiä itselleni, se on kivun hoito. Tiedänkin, että teille on tehty kantelu kipupotilaitten toimesta, ja tässä vain niin kuin evästyksenä, että toivon lämpimästi, että nämä kipupotilaittenkin kantelut otetaan vakavasti, koska kipu jos mikä halvaannuttaa ihmisen ja jos hän ei saa siihen apua, niin se invalidisoi ja myös työkyvyn menettämistä tapahtuu hyvin paljon ja se vaikuttaa ihan koko läheisyhteisöön.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä. — Otetaan vielä edustajat Eestilä ja Juvonen, ja sen jälkeen oikeusasiamies Jääskeläinen vastaa. — Edustaja Eestilä.

17.31 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Nämä kantelut ovat erittäin tärkeä hallintomenettely, ja ei missään nimessä pidä kenenkään kanteluja koskaan vähätellä, mutta kyllä täytyy nyt vähän puuttua siihen, että kun puhutaan näistä resursseista, niin minulle on tullut vähän semmoinen käsitys, että kun mikä tahansa lakiesitys tulee valiokuntaan, niin jossain vaiheessa siellä kyllä lukee, että resurssien puute on merkittävä ja pitää saada lisää resursseja.

En tiedä, ainakin syyttäjällä tuntuu resursseja olevan. Kun tässä vieressä istuva edustaja Räsänen on syytteessä parikymmentä vuotta sitten tapahtuneista asioista, niin pakkohan jonkun kansanedustajan on puhua siitäkin näkökulmasta, että onkohan tämä oikeasti tarpeellista enää valtion rahoja uhrata tämmöiseen. Ainakin itse kritisoin hieman, kun jonkun verran seurasin sitä, niin jotenkin tuntui, että jos jossakin ajassa on tehty jotakin ja joku alkaa sitten syyttää tässä ajassa olevan ilmapiirin perusteella parikymmentä vuotta sitten tehtyjä asioita, niin juridisestikaan se ei välttämättä ihan kaikkia seuloja ehkä läpäise, joten kyllä vähän kyseenalaistan tämän, että resursseja joka paikkaan, että täytyisi vähän prosessejakin miettiä.

Ja toinen: Täällä kysyttiin siitä, että näitä kanteluja on tullut merkittävästi enemmän. En tiedä, mistä se johtuu, mutta jotenkin Suomeen on nyt pesiytynyt tämmöinen perusoikeustaidekulttuuri, että täällä joka asiasta väännetään perusoikeusnäkökulma esiin ja kaikki kansalaiset ja amatöörit ja asiantuntijat rupeavat pyörittämään. Jos me ajatellaan koronaakin, joka oli ikävä juttu, niin minulle eläinlääkärinä se oli täysin selvää, että jos meillä on perusoikeusosiossa semmoinen pykälä kuin ”julkisen vallan tehtävä on edistää väestön terveyttä” ja joku sitten nostaa liikkumisvapauden ehdottomaksi prioriteetiksi, niin minä näkisin näin, että kyllä jonkun liikkuminen pitää estää, jos on olemassa vaara, teoreettinen vaara, että hän sairastuttaa sata henkilöä ja heistä kymmenen kuolee. Jotenkin pitäisi jonkun osata jo aika lyhyessä ajassa, myös viranomaisten, punnita näitä perusoikeuksia ja todeta, että näin mennään. Ja jos jollakin on sitten aikanaan kantelun kautta valitettavaa tai jopa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen, ne pitää sitten sinne viedä, mutta tämä meidän yhteiskunta ja eduskunnan työskentely alkaa halvaantua, jos joka asia puidaan viimeistä piirua myöten perustuslakivaliokunnassa, että mikä perusoikeus, ja punnitaan. Sehän on loputonta.

Kyllä jonkunmoinen tavallaan prosessien ikään kuin yksinkertaistaminen pitää olla, ja kun lakeja tehdään, niin ministeriöissäkin pitää olla jonkunmoinen ymmärrys siitä, miten perusoikeuksia punnitaan, ja mennään sitten. Pelkään vain, että tämä perustuslakivaliokunta, josta täällä on myös puheenjohtaja, kuormittuu niin paljon, että sitä juttua tulee niin pal-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

jon, että se väistämättä johtaa siihen, että asiantuntijat ja ehkä perustuslakivaliokunnan jäsenetkään eivät varmuudella enää tiedä, miten nämä asiat oikeasti käytännössä ovat. Eli pitäisi pikkusen sitä perustuslakivaliokunnan kuormaakin pienentää, ja ehkä sitten kun puhutaan oikeudenkäytöstä, jonkun pitää painaa myös, että nämä jutut pitää viedä nopeammin läpi, niin että ei aina voi kaikkia käsitellä viimeisen piirun tarkkuudella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Juvonen.

17.35 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Vielä kaksi asiaa haluan nostaa tästä kertomuksesta esiin: toinen on saattohoitopotilaan hoidon olosuhteet ja oikeudet, ja toinen on omaishoito.

Edustaja Risikko piti erinomaisen puheenvuoron ja nosti esille myös kivunhoidon. Haluan lisätä siihen myös palliatiivisen hoidon ja saattohoidon. Apulaisoikeusasiamiehen kertomuksessa kerrotaan, miten Kolmiosairaalassa kuolevalle potilaalle ei kyetty tarjoamaan yhden hengen huonetta vaan hän joutui kokemaan kuoleman monen hengen huoneessa. Sieltä puuttui asianmukaisia toimitiloja, ja myöskään omaisia ei kyetty kohtaamaan niin arvokkaasti kuin olisi pitänyt. On hienoa, että HUS on myöntänyt tämän epäkohdan ja on kiittänyt apulaisoikeusasiamiestä saamastaan ohjauksesta saattohoitopotilaiden hoidon järjestämisessä. Tämä on erittäin tärkeää, että silloin kun vakavia virheitä tapahtuu, niistä otetaan opiksi ja virheet myönnetään.

Olen itse juuri valmistellut lakialoitteen liittyen terveydenhuoltolakiin ja juurikin tähän kiireelliseen hoitoon. Sieltä puuttuu sana ”saattohoito”, ja tähän lakipykälään olen sen saattohoito-sanan laittanut. Olen jättämässä sen ihan lähipäivinä.

On erittäin tärkeää, että huolimatta siitä, että elämme vakavissa tilanteissa ja terveydenhuollossa on myös kiirettä ja kriisiä, kyetään vastaamaan näihin elämän suuriin tragedioihin ja peruskysymyksiin ja niiden äärellä myös osataan hiljentyä.

Sitten omaishoitoon liittyvästi haluaisin mainita sen, että koronarajoitukset estivät myös omaishoitajien vapaiden pidon, koska hoivapaikkoja suljettiin. Olen monessa asiayhteydessä nostanut esiin sen byrokratian ongelmallisuuden ja hankaluuden, että miksi ihmeessä näitä omaishoidon vapaita ei olisi voinut pitää taannehtivasti jälkeensä. Tämä ei ole kyllä itselleni auennut, miksi ihmeessä näin ei olisi voinut olla. Kun esimerkiksi vuonna 2020 on voinut jäädä pitämättä näitä omaishoidon vapaita, miksi niitä ei olisi voinut pitää sitten seuraavana vuonna, kun rajoitukset ovat muuttuneet ja hoivapaikkoja on tullut lisää? Omaishoitajilta tulee jatkuvasti se viesti, että heitä ei huomioida tarpeeksi, heitä ei nähdä, he ovat väsyneitä ja he tekevät usein myös ilman korvausta sitä vaativaa työtä, ja sen takia pidän tärkeänä, että heidät huomioidaan.

Ylipäänsä kysyn vielä apulaisoikeusasiamies Jääskeläiseltä: kun tässä kirjassa on niin hyviä korjausesityksiä ja niin suuria ja vakavia virheitä, mitä ihmisille tapahtuu ja mitä ihmiset joutuvat kohtaamaan, niin miten näistä kaikista otetaan opiksi? Minusta tuntuu, että luen vuodesta toiseen samanlaista kirjaa. Samoja aiheita siellä on, ja samoja kysymyksiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt oikeusasiamies Jääskeläinen, olkaa hyvä. [Arja Juvonen: Anteeksi, sanoinko väärin?] — Saatte anteeksi.

17.38 Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen: Arvoisa herra puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Kiitän ensinnäkin perustuslakivaliokuntaa hyvästä mietinnöstä tämän kertomuksen johdosta, ja olen iloinen siitä, että perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota muun muassa tuohon oikeusasiamiehen voimavarojen turvaamisen tarpeeseen. Tämä on erityisen tärkeä kysymys nyt, kun eduskunta on juuri hyväksynyt oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin tehtävien jaosta uuden lain. Sehän tulee tarkoittamaan sitä, että hyvin monissa asiaryhmissä kanteluasiat keskitetään ensisijaisesti oikeusasiamiehelle, ja senkin puolesta meidän kantelumäärät tulevat entisestään lisääntymään. Olen hyvin iloinen, että tämä uudistus on saatu tehtyä, ja pidän sitä hyvin tärkeänä, mutta tietysti tämän uudistuksen onnistumisen edellytys on se, että oikeusasiamiehellä on riittävät voimavarat sitten näiden kaikkien asioiden käsittelyyn.

Kiitän myös näistä puheenvuoroista, joita edustajat ovat täällä käyttäneet, ja pyrin lyhyesti vastaamaan esitettyihin kysymyksiin.

Edustaja Heinonen nosti esille lasten tekemät kantelut, ja todellakin lasten itsensä tekemien kanteluiden määrä on kasvanut. Siinä varmasti yksi syy on se, että meillä on nykyisin — nyt en muista, minä vuonna ne tulivat, mutta kuitenkin — meidän verkkosivuilla omat lastensivut, jotka on pyritty tekemään sillä tavalla, että ne ovat lapsiystävälliset, ja se varmaan ehkä osaltaan on johtanut siihen, että lapset itse tekevät enemmän kanteluja. Ja varmaan myöskin sitten meidän tarkastustoiminta on johtanut siihen, että lapset tekevät enemmän kanteluja. Ylipäänsä näissä asioissa ja lasten itsensä tekemissä kanteluissa käsittääkseni tämä toimenpideprosentti on korkeampi kuin yleensä kanteluasioissa. Nämä lapsiasiathan oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiesten välisessä työnjaossa kuuluvat apulaisoikeusasiamies Maija Sakslinille, niin että en ihan kaikkia yksityiskohtia näistä lapsiasioista tunne.

Tuossa edustaja Heinonen nosti esiin kysymyksen siitä, että jos lapset eivät uskalla tehdä kanteluja, miten voidaan tuota pelkoa poistaa. Se on vaikea kysymys, mutta kuten sanottu, ehkä nämä meidän lastensivut nyt joka tapauksessa ohjaavat tähän mahdollisuuteen tehdä kanteluja. Ja ehkä tässäkin yhteydessä nämä meidän tarkastukset ovat olennaisia. Eli nykyisin esimerkiksi lastensuojelulaitoksiin tehtävillä tarkastuksilla säännönmukaisesti keskustellaan näihin laitoksiin sijoitettujen lasten kanssa, ja siinä yhteydessä on sitten mahdollisuus luoda sellaista ilmapiiriä, että lapset uskaltavat vääräksi kokemastaan kohtelusta kertoa. Näin on myös käytännössä tapahtunut. Meillä on ollut paljon sellaisia tarkastuksia, jotka ovat tuoneet esiin hyvinkin vakavaa lainvastaista menettelyä esimerkiksi lapsille asetetuissa rajoitustoimissa — siis niinkin vakavaa, että apulaisoikeusasiamies Sakslin on useammassakin asiassa määrännyt esitutkinnan toimitettavaksi.

Sitten edustaja Mäkelä otti esille tämän kanteluiden määrän kasvun ja kysyi, mikä siinä on syynä:

No siis nyt parina viime vuonna yksi keskeinen syy on ollut kyllä koronapandemia, ja niin kuin tuossa oli jo esillä näitä määriäkin, niin siis tuhat kantelua on jo pelkästään koronaan liittyen tullut. Se selittää aika ison osan tästä kasvusta, mutta ei kuitenkaan kaikkea — kyllä nämä kantelumäärät ovat ihan koronasta riippumattakin hyvinkin paljon nousseet. Olen näitä kanteluiden määrän kasvun syitä täällä ennenkin tuonut esiin. Voin nyt tässä todeta, että siis yksi on se, että kantelu on helppo tehdä, ja sen pitääkin olla helppo tehdä, eliikkä sähköpostitse vain oikeusasiamiehelle, ja se kantelun käsittely on myöskin maksuton. Ja kyllä nykyisellään — huolimatta tästä valtavasta määrän kasvusta — meidän kanteluprosessi on kuitenkin verraten nopea. Tämä tavoite, että meillä tilinpäätöspäivänä elik-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

kä vuoden lopussa ei ole vuotta vanhempia kanteluasioita, nyt saavutettiin oliko seitsemän- tai kahdeksannen kerran peräkkäin, eli siihen tavoitteeseen on jo pitkän aikaa joka vuosi päästy.

Ylipäänsä näistä kantelumäärän kasvun syistä yksi on se, että ihmiset ovat varsin hyvin tietoisia oikeuksistaan ja tietoa niistä oikeuksista on nykyisin niin helppo tuolta verkosta saada. Se näkyy sitten myös siinä, että niitä oikeuksia myöskin perätään.

No sitten olen tuonut esiin yhteiskunnan ja sen sääntelyn monimutkaistumisen ja sen, että viranomaisten ja hallinnon asiakkaiden välisiä kontakteja on enemmän, kun kaikenlaisia hallinto- ja muita asioitakin on enemmän. Niin kuin olen sanonut joskus, että kun liikenteen määrä lisääntyy, niin kolarien määrä lisääntyy, ja vähän samaan tapaan kun näitä kontakteja viranomaisten ja asiakkaiden välillä on enemmän, sitten myös sellaisia tapauksia, joissa kaikki ei mene ihan niin kuin pitäisi, tulee enemmän, ja ne sitten johtavat kanteleuihin.

Edustaja Mäkelä taisi nostaa esiin myös kysymyksen siitä, että kun havaitaan loukkaus, niin se ei sitten kuitenkaan johda mihinkään, muuhun kuin nyt sitten siihen moitteeseen, näin ymmärsin:

Usein on niin, että sitä loukkausta, joka on tapahtunut ja joka meidän kantelututkinnassa havaitaan, ei enää pystytä oikaisemaan ja korjaamaan vaan se on ollut ja tapahtunut ja mennyt. Tällaisissa tilanteissa meillä on mahdollisuus tehdä sitten viranomaiselle hyvitysesitys, ja silloin kun siihen perusteita on, tällainen hyvitysesitys tehdään. Eli juuri näissä tilanteissa, kun sitä itse loukkausta ei enää voi oikaista tai korjata, se tehokas oikeussuojakeino on silloin sen hyvityksen maksaminen. Tämä on vähän samanlainen instituutio kuin mikä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimella on: kun ihmisoikeustuomioistuin toteaa valtion loukanneen jotain ihmisoikeussopimuksessa taattua oikeutta mutta sitä loukkausta ei enää voida oikaista tai korjata, niin silloin se ihmisoikeussopimuksen edellyttämä tehokas oikeussuojakeino on hyvityksen suorittaminen, ja ihmisoikeustuomioistuin määrää sitten valtioita maksamaan hyvitystä. Tässä on ihan samanlainen ajattelu, että tehdään hyvitysesityksiä, ja nämä hyvitysesitykset ovat varsin hyvin, aika lailla säännönmukaisesti, menestyneet.

Tällaisia tapauksia vuosittain ei hirveästi ole, niitä on ehkä semmoinen parikymmentä, mutta näiden periaatteellinen merkitys on hyvin iso. Kyllä niissä tapauksissa, joissa sitten loukatut henkilöt saavat hyvitystä, he kokevat sen hyvin tärkeäksi. Siis lievimmillään se hyvitys voi olla viranomaisen anteeksipyyntö, ja itse asiassa sekin on jo sille loukatulle henkilölle usein tärkeää, että viranomainen myöntää virheensä ja pyytää anteeksi. Mutta tyypillisimmin tässä on kysymys siitä, että maksetaan pieni rahamääräinen hyvitys. Ne hyvitysmäärät eivät ole yleensä kovin isoja — eivät muuten ole Euroopan ihmisoikeustuomioistuimenkaan valtiolle määräämät hyvitykset isoja, ne liikkuvat joissakin tuhansissa euroissa. Meillä on esimerkkejä ihan pienistä hyvitysmääristä mutta sitten myös tuhansien eurojen hyvityksistä. Sitten joissakin tapauksissa se loukkauksen kärsineiden määrä voi olla iso, jolloin se kokonaissumma taas on iso. Tästä on esimerkkinä se, kun perustoimeentulotuki siirtyi kunnilta Kelalle, ja Kelahan ei pysynyt niissä määrääjoissa, joissa toimeentulotukipäätöksiä olisi pitänyt tehdä, ja tässä tehtiin meiltä hyvitysesityksiä. Per asiakas ne hyvitysmäärät olivat pieniä, mutta kun niitä oli niin valtava määrä, joiden toimeentulotukiasian käsittely oli viivästynyt, niin — jos en nyt ihan väärin muista — se oli toistasataa-tuhatta euroa, mitä Kela yhteensä maksoi sitten näitä hyvityksiä.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Sitten edustaja Juvonen kysyi, miten tulevaisuuteen valmistaudutaan, jotta ikäihmisten hyvä kohtelu ja mahdollisuus omaisten tapaamiseen turvataan: No, siis oikeusasiamiehen mahdollisuudet siinä ovat juuri tehdä näitä tarkastuksia, siellä kiinnittää huomiota epäkohtiin, ottaa omia aloitteita, tutkia kanteluita ja antaa niiden perusteella ratkaisuja. Uskon kyllä, että nämä apulaisoikeusasiamies Sakslinin päätökset, joissa on todettu lainvastaisiksi vierailukieltoja vanhustenhoitolaitoksissa, ovat kyllä vaikuttaneet hyvin merkittävästi. Varmasti tänä päivänä ei enää kyllä samanlaisia lainvastaisuuksia siellä tapahdu, niin että nämä varmasti vaikuttavat hyvään suuntaan. Mutta nämä ovat ne meidän laillisuusvalvojan keinot, antaa näitä kannanottoja ja tehdä tarkastuksia.

Sitten täällä edustaja Essayah viittasi koronatoimien arviointiin, että olisiko oikeusasiamiehellä mahdollisuutta sellaista tehdä: No sanoisin, että meillä ei kyllä sellaista kattavaa selvitystä ole mahdollista tehdä, että kyllä se meidän roolimme on näiden asioiden tutkimisessa ja kanteluiden ja omien aloitteiden ottamisessa. Sitten vuosikertomukseen on koottu tämä erillinen koronajakso. Siinä on nyt sitä aineistoa ja meidän kannanottoamme. Näillä asiamäärillä, joita meillä on, meillä ei yleisten selvitysten tekemiseen kyllä tällä hetkellä ole mahdollisuutta. Mutta tietenkin näihin liittyvään keskusteluun voidaan osallistua, ja niin kuin täällä kuultiin, kyllä tässä erilaisia selvityksiä onkin tekeillä ja vireillä.

No sitten edustaja Risikko kysyi tarkastusten määrästä ja miten ne tehdään ja kysyi myös yllätystarkastuksista:

Ennen pandemiaa me tehtiin vuodessa noin 100:sta 150:een tarkastusta, ja se on nyt suurin piirtein se määrä, mikä me nyt olemassa olevilla voimavaroilla voidaan tehdä. Pandemian aikana valitettavasti tämä tarkastusten määrä tippui hyvin voimakkaasti, eli mekin katsottiin, että me ei tämmöisiä lähitarkastuksia nyt sitten näihin laitoksiin oikein voitu tehdä, niin että niitä ei pandemian aikana tehty kuin muutamia kymmeniä vuodessa. Mutta me kehitettiin kyllä muutoin tarkastusmetodeja, eli tehtiin asiakirjatarkastuksia ja tämmöisiä etätarkastuksia. Niillä muun muassa varattiin esimerkiksi jonkun hoitolaitoksen asukkaiden omaisille ja asukkaille itselleenkin mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä meidän kanslian esittelijöihin, ja sitä kautta sitten saatiin myös muuta kuin pelkästään asiakirjoihin perustuvaa tietoa niistä oloista ja siitä kohtelusta, jota näissä laitoksissa on ollut.

Tarkastuksia tehdään hyvin monella tavalla, ja näitä tarkastusmetodeja on kovasti kehitetty. Jos nyt puhutaan ajasta ennen pandemiaa, normaaliaikoina niistä 100:sta 150:een tarkastuksesta noin puolet on ollut ennalta ilmoittamattomia eli tämmöisiä yllätystarkastuksia, ja niitä tehdään myös muulloin kuin virka-aikana. Näitä tehdään myös ilta-aikaan.

Sitten ovat merkille pantavia nämä tarkastukset, joissa oikeusasiamies toimii kansallisena valvontaelimenä eli YK:n kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan mukaisena kansallisena valvontaelimenä. Näitä tarkastuksia tehdään paikkoihin, joissa pidetään vapautensa menettäneitä henkilöitä, eli tähän piiriin kuuluvat kaikki paikat, joihin sijoitetut henkilöt eivät halutessaan voi poistua. Eli tähän kuuluvat nyt esimerkiksi vanhustenhoitolaitokset, joissa ovet ovat lukossa. Silloin se kuuluu tämän kansallisen valvontaelimen tarkastuksen piiriin. Näissä tarkastuksissa, jotka me tehdään kansallisena valvontaelimenä, me voidaan käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita. Meillä on vähän yli kahdenkymmenen hengen ulkopuolisten asiantuntijoiden joukko, jossa on pääasiassa lääketieteen osaajia, esimerkiksi psykiatreja, geriatreja ja hoitotieteen asiantuntijoita. Eli se on tuonut aika tavalla syvyyttä näihin meidän tarkastuksiin. Kun meidän oma henkilökuntahan on käytännössä yksinomaan juristeja, niin näiden asiantuntijoiden avulla saadaan kyllä semmoista syvyyttä ja toisenlaista asiantuntemusta mukaan näille tarkastuksille.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Asiantuntijoina meillä on muuten myös kokemusasiantuntijoita. Siellä on esimerkiksi sellaisia henkilöitä, jotka itse ovat olleet lastensuojelun asiakkaita aikoinaan. Meillä siis on asiantuntijoina myös tällaisia henkilöitä, ja samoin vammaisia henkilöitä, eli meidän tarkastuksillemme osallistuu asiantuntijaroolissa semmoisia henkilöitä, jotka itse ovat vammaisia henkilöitä. Meillä on siis Ihmisoikeuskeskuksen ihmisoikeusvaltuuskunnassa vammaisjaosto, jonka jäsenet ovat pääasiassa itse vammaisia henkilöitä, ja juuri tämän jaoston jäseniä me käytetään asiantuntijaroolissa näillä tarkastuksilla — siis juuri näillä tarkastuksilla, jotka tehdään kansallisen valvontaelimen roolissa.

Edustaja Juvonen kysyi vielä, että kun tehdään näitä kaikenlaisia hyviä korjausesityksiä, miten niitä noudatetaan tai miten niitä saataisiin noudattamaan — ymmärsinkö oikein? Ylipäänsähän oikeusasiamiehen kannanottoja noudatetaan varsin hyvin, eli sellaisia tilanteita, missä kieltäydytään noudattamasta, on kyllä aika harvoin. Yleensä on niin, että jos viranomainen ei noudata oikeusasiamiehen kannanottoja tai suosituksia, niin syynä voivat olla esimerkiksi jotkut voimavaroihin liittyvät syyt. Sellaisia, että ei haluttaisi noudattaa oikeusasiamiehen kannanottoja, on aika harvoin. Mutta tietysti monet asiat ovat sellaisia, sanotaan nyt vaikkapa vanhusten olot ja kohtelu, että ei me varmaan koskaan päästä sellaiseen ihanneyhteiskuntaan, että mitään ongelmia ei olisi. Kyllähän se semmoinen alue on, että aina tulee joitain ongelmia olemaan. Mutta se ei tarkoita sitä, etteikö meidän koko ajan pitä pyrkiä sitä ideaalia kohti, ja siihen oikeusasiamies toiminnallaan pyrkii.

Ehkä tässä olivat vastaukset näihin kysymyksiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Nyt niitä kysymyksiä taitaa tulla lisää. — Edustaja Heinonen.

17.56 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Ei ole syytä pitkittää. Lämpimät kiitokset oikeusasiamies Jääskeläiselle hyvistä vastauksista. — Kävin katsomassa teidän verkkosivunne, ja ne ovat kyllä esimerkillisen hyvät. Siellä ovat kieliversiot hyvin esillä. Ja myös asia, josta usein olen eduskunnassa puhunut, on selkokieli, eli verkkoesteettömyys, ja mielestäni sekin on ainakin kohtuullisesti tuotu esille sivuillanne — aika runsassanaisesti ja ehkä vähän osittain monimutkaisesti, riippuen tietysti siitä, minkälaista selkokielistä sivustoa sitten käyttäjä tarvitsee.

Ehkä yhtenä, miksi puheenvuoron otin: Edustaja Essayah auttoi löytämään nuo lasten sivut sieltä, ja ne voisivat olla hyvin siinä edessä heti näiden kieliversioiden kanssa. Nyt ne täytyi sieltä hakea muutaman polun kautta, mutta minä löysin ne edustaja Essayahin myönteisellä auttamisella. Mutta ottakaa ne siihen etusivulle, ja pitäkää niistä enempi ääntä.

Hienoa, että myös näissä käynneissä kuullaan lapsia, jotka ovat sijoitettuna. — En enää pitkitä teidän iltaanne enkä tätä keskustelua. — Haluan uskoa, että ne tehdään niin, että niissä ei ole paikalla muita kuin nämä nuoret.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Kiljunen.

17.57 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkään en halua tätä keskustelua pitkittää, mutta kun en käyttänyt tässä aikaisemmin puheenvuoroa, niin haluan sen nyt tässä vaiheessa kuitenkin käyttää. — Haluan kiittää oikeusasiamiestä näistä puheenvuoroista, mitä täällä on tänään käytetty ja ennen kaikkea tästä raportista, ja vielä enemmän kiitän siitä, että meillä on olemassa tämä oikeusasiamiesinstituutio Suomessa. Se on tällaisen avoi-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

men demokratian ja oikeusvaltion keskeisimpiä toimielimiä, ja kun vedän Euroopan neuvostossa Suomen valtuuskuntaa — joka nimenomaan keskittyy sitten taas eurooppalaisella tasolla ihmisoikeustuomioistuimia myöten näihin samoihin kysymyksiin — niin tämä on arvokas lähde kertoa, että meillä Suomessa tämä oma instituutiomme toimii mallikkaasti, josta tämä teidän raporttinnekin myöskin kertoo.

Olen usein tuolla Strasbourgissa myöskin nostanut tästä meidän listastamme niitä kriittisiä pisteitä. Kun me usein puhumme, että olemme ihmisoikeusorientoitunut maa ja haluamme toimia myöskin mallimaana, niin meilläkin on kohennettavaa ja me haluamme olla avoimen kriittisiä myöskin niistä pisteistä — mitä täällä on tänäänkin tuotu esille — joissa meillä itsellämme on parantamisen varaa, koska koskaan maailma ei ole valmis, ja tässäkin suhteessa se on tärkeää.

Arvostan myöskin sitä, että itse totesitte, että resursseja annetaan tähän toimintaan. Se on tärkeää.

Haluan myöskin erityisesti kiittää Ihmisoikeuskeskuksen työtä, jonka kanssa meillä on erittäin paljon yhteistyötä nimenomaan tässä Euroopan neuvoston kautta tapahtuvassa ihmisoikeustyössä. Eli kiitos tästä työstä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Juvonen.

17.59 Arja Juvonen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos oikeusasiamiehelle hyvästä puheesta. — Pyydän vain korjaamaan pöytäkirjaan sen edellisen puheenvuoron virheeni, kun sanoin ”apulaisoikeusasiamies” — tarkoitus oli ”oikeusasiamies”. Jos se korjataan suoraan pöytäkirjaan, niin ei tarvitse sitten erikseen enää pyytää sitä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 8/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

6. Lakialoite laiksi rikoslain 2 c luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 19/2022 vp Marko Kilpi kok ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä yhteydessä enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.00 Marko Kilpi kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen tarkoituksena on suojella kansalaisia pahimmilta rikoksenteijöiltä. Aloitteen perusteella voitaisiin jatkaa kerralla enintään viidellä vuodella sellaisten ihmisten vankeutta, jotka on

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

tuomittu vähintään kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen ja joiden todetaan olevan edelleenkin konkreettisesti vaaraksi yhteiskunnalle ja muille kansalaisille.

Tätä tilannetta voidaan valaista kuvaavasti muutamien esimerkkien kautta:

Moni varmasti tunnistaa suomalaisesta rikoshistoriasta niin sanotun sarjakuristajatapauksen. Tämä rikossarja alkaa jo 80-luvulta, jolloin sarjakuristajan ensimmäiseksi uhriksi valikoitui hänen oma äitinsä. Sitä ennen tämä tekijä oli osoittanut jo selviä merkkejä taipumuksistaan, yrittäen jo 16-vuotiaana kuristaa ja raiskata alaikäisen tytön. Tämä teko ei kuitenkaan vielä onnistunut. Erityispiirteinä tässä tapauksessa voidaan pitää sitä, että hän käytti jo silloin tekoa tehdessään nahkahansikkaita.

Vuoden kuluttua äitinsä kuolemasta sarjakuristaja houkutteli kotiinsa kaksi 12-vuotiaasta tyttöä, joista toisen hän kuristi kuoliaaksi ja toiselle teki seksuaalista väkivaltaa — tämä uhri pääsi tilanteesta karkuun ja säilyi hengissä. Vasta tämän tapauksen yhteydessä kävi ilmi, että sarjakuristaja oli tappanut myös äitinsä. Myös tuolloin hänellä oli nahkahansikkaat käsissään, mikä on jo aikamoinen osoitus pakonomaisesta ja rituaalimaisesta toiminnasta henkirikosten yhteydessä.

Sarjakuristaja sai henkirikoksista vankeustuomiot, joista hän pääsi ehdonalaiseen vapauteen. Tämä tarkoitti sitä, että 43-vuotias nainen menetti henkensä. Jälleen tuli tuomio, ja kun sitä oli kärsitty riittävästi, oli aika koevapaudelle. Sitä ennen hänelle oli tehty vaarallisuusselvitys, jossa todettiin, että hän ei ole valmis siviilielämään — toisin sanoen hän on vaaraksi muille ihmisille. Siitä huolimatta hänet jouduttiin vapauttamaan, ja sarjakuristaja jatkoi pakonomaista toimintaansa. Seurasi useita tapon yrityksiä, törkeitä raiskauksia, vapaudenriistoja ja törkeitä pahoinpitelyjä, jotka kaikki tapahtuivat naisia kohtaan, ja luonnollisesti kuristaminen oli toiminnassa olennaisesti mukana.

Sarjakuristaja sai näistä teoistaan jälleen vankeustuomion. Siitä vapauduttuaan alkoi hyvin hämmentävä tapahtumasarja, jossa poliisi yritti saada sarjakuristajan vangittua uusien henkirikosten valmistelusta, eli hän oli suunnitellut hyvin yksityiskohtaisesti seuraavia henkirikoksiaan, mutta vangitseminen ei onnistunut. Myöhemmin hovioikeus määräsi vangittavaksi hänet näiden rikosten valmistelusta, mutta käräjäoikeus kumosi syytteet. Kaiken tämän edestakaisen pallottelun aikana tämä sarjakuristaja ennätti tappaa seuraavan uhrinsa, suunnitelmiensa mukaisesti.

Eli toisin sanoen yhteiskunta on tiennyt jo vuosikymmeniä, että sarjakuristaja toimii pakonomaisesti, että hänellä on hyvin vaarallisia taipumuksia, joiden toteuttamista hän ei itse pysty estämään eikä välttämättä edes haluakaan. Poliisi niin kuin käytännössä myös koko oikeusketjukin on ollut hänen kimpussa, mutta lainsäädännön ja sen puutteiden vuoksi häntä ei ole pystytty eristämään muusta maailmasta, ja sen vuoksi ihmisiä on kuollut ja joutunut hyvin vakavien rikosten uhriksi.

On myös aivan liikaa toisenlaisia esimerkkitapauksia, jotka ovat vielä kammottavampia kuin tämä sarjakuristajan tapaus. Ne liittyvät lasten seksuaalisiin hyväksikäyttötapauksiin. Tässä sarjakuristajan tapauksessa on selväpiirteisiä, pakonomaisia käyttäytymistapoja, joita tekijä toistaa hyvin rituaalimaisesti. Lasten seksuaalisissa hyväksikäytöissä tällainen toiminta toistuu myös joidenkin tekijöiden kohdalla, ja usein niissä tapauksissa toiminta menee huomattavasti pitemmälle. Niissä tapauksissa tekijän maailmassa ei ole mitään muuta kuin se rituaali — kaikki muu on toisarvoista ja merkityksetöntä. Rituaalia rakennetaan koko elämän ajan, ja se hallitsee koko elämää. Se on hyvin pikkutarkkaa ja monivaiheista, ja jokaisella pienellä yksityiskohdallakin on suuri, ylikorostunut merkitys, joista ei voi tinkiä eikä niitä voi jättää toteuttamatta.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Jotkut rituaalimaista hyväksikäyttöä toteuttavat rikolliset tekevät itsestään ja toiminnastaan jopa hyvin yksityiskohtaisen ohjekirjan, joka on kuin opaskirja pahan syvään ytimeen. Ne opaskirjat on tarkoitettu alaikäisiä lapsiuhreja varten. Rituaalin toteuttaminen on heille ainoa keino pitää oma pää ja maailma kasassa, ja siksi siitä tulee heille koko elämän keskipiste ja ainoa tarkoitus elämälle, ja sen vuoksi he jatkavat näiden rikosten tekemistä varmuudella.

Arvoisa puhemies! Me pystymme tunnistamaan tällaiset tapaukset mutta emme pysty varjelemaan yhteiskuntaa niiltä. Näissä tapauksissa tekijä toteuttaa toimintaansa koko ikänsä, mikä tarkoittaa sitä, että uhreja ennättää tulla valtavia määriä, jopa monta sukupolvea, sillä toiminta saattaa kattaa useita vuosikymmeniä. Kun uhrina on lapsi, hyvin usein se tarkoittaa sitä, että se voi pilata koko loppuelämän.

Tällaisissa tilanteissa nousee aina keskusteluun myös se, miksi näin vaarallisia ihmisiä ei voida määrätä tahdonvastaiseen suljettuun hoitoon. Tosiasia on se, että vaikka tiedetään heidän olevan hyvin vaarallisia ja tiedetään heidän jatkavan vapaana ollessaan vakavien rikosten tekemistä, heillä ei siitä huolimatta välttämättä ole sellaista diagnoosia, jonka perusteella heidät voitaisiin määrätä tahdonvastaiseen suljettuun hoitoon. Sellaisen kynnyksen huomattavan korkea, ja sellainen diagnoosi vaatisi selvää, mittavaa mielenterveydellistä häiriötä tai sairautta, käytännössä psykoottista oireilua, jota näissä tapauksissa ei yleensä ole. Tämän sarjakuristajankin kohdalla hänet on useaan kertaan tutkittu, todettu Wikipediankin mukaan psykopaattisia oireita omaavaksi, mutta psykopatiaa ei ole luokiteltu sairaudeksi.

Siksikin meillä on oltava tällaisia tapauksia varten oma lainsäädäntönsä ja keinot pitää heidät eristettynä yhteiskunnasta. Siinä vaiheessa, kun todetaan heidän olevan vaarattomia, heidät voidaan päästää vapauteen. Norjassa varmuusvankeus on käytössä, ja siellä muun muassa Anders Behring Breivik tulee pysymään lukkojen takana lopun ikänsä. Norjalaisten viranomaisten ja kansalaisten kanssa käymieni keskustelujen pohjalta voin sanoa, että norjalaiset ovat hyvin tyytyväisiä tästä lainsäädännöstä ja sen olemassaolosta. Breivikillähän oli tilillään 77 ihmisen henki, ja suurin osa heistä oli nuoria ihmisiä.

Arvoisa puhemies! Tässä on kyse ihmisistä, jotka tekevät erittäin pahoja tekoja. Meillä on yhteiskuntana oltava keinoja estää heidän toimintansa. Se olisi täysin mahdollista tämän lakialoitteen pohjalta. Norjassa varmuusvankeuteen määrätään vuodessa noin 15 kertaa. Miettikää, miten paljon pahaa ja kärsimystä nuo 15 ihmistä ennättäisivät ilman tätä lakia saada aikaan. Psykiatrisen vankisairaalan ylilääkäri Hannu Lauerma on arvioinut, että asiantuntijoiden keskuudessa vallitsee sellainen käsitys, että Suomessa on tällä hetkellä noin parinkymmenen henkilön joukko, jota ei koskaan pitäisi päästää vapauteen, mutta ikävä kyllä nykylainsäädännön puitteissa näin joudutaan tekemään ja heidän kohdallaan me tiedämme, että ihmishenkiä tullaan menettämään, kun heidät lasketaan vapaalle. Me annamme sen tapahtua. Kenen silloin on vastuu?

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on tehty yhteistyössä edustaja Pihla Keto-Huovisen kanssa. Oikein iso kiitos hänelle tästä yhteistyöstä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Heinonen.

18.09 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos edustajakollega Kiville ja edustaja Keto-Huoviselle tästä rikoslain 2 c §:n muutoksesta, jossa esitetään siis Suomeen käyttöön otettavaksi tietynlaista varmuusvankeutta. Pakkohoitoratkaisuja meillä

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

on, mutta näissä tapauksissa, joita edustaja Kilpi edellä kuvasi, on paljon sellaisia, joissa tämä ratkaisu ei ole käytössä vaan edessä on se, että näitä henkilöitä vapautuu — sarjamurhaajia, joukkosurmaajia, koulusurmaajia ja niin pois päin. Hän nosti esille tämän Norjan massamurhaajan, joka sai 21 vuoden tuomion, jota viiden vuoden jaksoin voidaan jatkaa, ja siellä on kerrottu, että tämä tekijä ei tule koskaan vapautumaan.

Olen itse edustajaurani aika alkuvaiheessa nostanut esille näitä vaarallisuusarviointejä, ja saimme niihin joitain muutoksia. Niitä ryhdyttiin tekemään laajemmin väkivaltarikollisille, ja joissain tapauksissa vapautuminen on pystytty niiden kautta estämään, eli sitä laajennettiin useampiin. Mutta edelleen, kerta toisensa jälkeen ihmetyttää, että hovioikeudessa — ymmärtääkseni aina Helsingin hovioikeudessa, joka näitä käsittelee — ei näitä vaarallisuusarviointejä lueta sellaisella vakavuudella kuin mielestäni pitäisi, ja olen tehnyt aiemmin esityksen siitä, että vaarallisuusarvioinnit tehtäisiin Helsingin hovioikeutta sitoviksi, että niiden yli ei mentäisi. Kerta toisensa jälkeen tuntuu järkyttävältä tällaisten uutisten lukeminen, joita olen täällä istunnossakin aiemmin esillä pitänyt, joissa tekijä on vapautettu ja on tiedetty hänet vaaralliseksi ja vain hetken päästä hän on syyllistynyt uuteen tekoon.

Edustaja Kilpi tässä edellä toi esille, että meillä on noin 20 elinkautisvankia, jotka ovat sellaisia, että heitä ei todennäköisesti pitäisi koskaan vapauttaa. Tätä lainsäädäntöä pitäisi varmuusvankeuden käyttöönoton kautta vahvistaa, niin kuin Kilpi ja Keto-Huovinen esittävät.

Itse toivon myös, että tämä vaarallisuusarviointi voitaisiin tehdä Helsingin hovioikeutta sitovaksi. Itse valitettavasti näissä tilanteissa luotan enempi lääkäreihin, jotka arvioivat vangen vaarallisuutta, riskiä uuteen tekoon, kuin hovioikeudessa tehtyihin ratkaisuihin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Keto-Huovinen.

18.12 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Asiantuntijoiden varoitusten mukaan korkean uusimisriskin vangit ovat liian usein vapauduttuaankin riski kansalaisten turvallisuudelle. Vuosina 2011—2018 hovioikeus vapautti 17 elinkautiseen vankeuteen tuomittua vankia, joiden väkivaltariski oli arvioitu suureksi ja joiden vapauttamista Rikosseuraamuslaitos vastusti omassa lausunnossaan. Edustaja Kilpi valotti omassa puheenvuorossaan tapauksia, joissa on ennalta ollut nähtävissä, mitä tulee tapahtumaan.

Tämänlaisten rikoksentekijöiden rikosten uusimisen estämiseksi olemme edustaja Kilven kanssa tehneet lakialoitteen, jossa ehdotetaan varmuusvankeuden käyttöön ottamista Suomessa. Tällä hetkellä käytäntö on se, että vaikka henkilö arvioitaisiin korkean riskin tapaukseksi, niin jossain vaiheessa hänet tavataan vapauttaa. Varmuusvankeus tarkoittaisi, että henkilön, joka on tehnyt rikoksen, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kymmenen vuotta vankeutta, tuomiota voidaan määrätä jatkettavaksi uudelleen enintään viidellä vuodella kerrallaan, mikäli tuomittua vankeusrangaistusta ei pidetä riittävänä muiden hengen, terveyden tai vapauden suojelemiseksi ja on olemassa ilmeinen vaara siitä, että rikoksentekijä syyllistyy uudelleen vakavaan rikokseen.

Kansankielisesti sanottuna lailla saadaan erityisen vakavia rikoksia tehneet ja suuren uusimisriskin omaavat vangit pysymään telkien takana ja näin suojattua kansalaisten turvallisuutta. Lakia voidaan käytännössä soveltaa esimerkiksi terroristeihin tai erityisen vakaviin väkivalta- ja seksuaalirikoksiin syyllistyneisiin. Varmuusvankeutta voisi käyttää tilanteissa, joissa tuomitun riski vakavan rikoksen uusimiseen on korkea mutta edellytykset

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

vankeuden jatkamiselle tai tahdosta riippumattomaan psykiatriseen hoitoon määräämiselle eivät kuitenkaan täyty.

Arvoisa puhemies! On totta, että tämän lain kohteena oleva yhteiskunnan turvallisuudelle vaaraa aiheuttavien henkilöiden joukko on pieni, mutta se on olemassa. Jokainen vakavan rikoksen uusiminen, jonka riski on nähty jo ennalta, on erittäin surullinen ja ennen kaikkea estettävissä oleva tragedia.

Helsingin Sanomien haastattelussa psykiatrisen vankisairaalan ylilääkäri Hannu Lauerman on arvioinut Suomen tilannetta seuraavasti: ”Sanoisin niin, että asiantuntijoiden keskuudessa vallitsee sellainen käsitys, että on olemassa hyvin pieni ryhmä ihmisiä, joita ei tulisi koskaan päästää pois vankilasta.” Lauerman mukaan eri arvioiden mukaan kyseisen kaltaisia tapauksia löytyy Suomesta noin 20. Samassa Helsingin Sanomien artikkelissa rikosylitarkastaja Jonna Turunen on todennut, että Suomessa on henkilöitä, jotka vapautuessaan uusivat väkivaltarikoksensa lähes sadan prosentin todennäköisyydellä. Tämänlaisissa tapauksissa on mielestäni välttämätöntä toimia ja ottaa käyttöön varmuusvankeuden kaltaisia keinoja suojata kansalaisten turvallisuutta.

Vastaavankaltainen mahdollisuus varmuusvankeuteen on tarkasti rajatuissa tapauksissa käytössä muista Pohjoismaista Norjassa ja Tanskassa. Määräyksiä varmuusvankeuteen on Norjassa noin 15 kappaletta ja Tanskassa kahdesta viiteen kappaletta vuosittain, mutta sen tuomat hyödyt ovat todellisia yhteiskunnan turvallisuudelle vakavia riskejä aiheuttavien vankien pysyessä vankilassa.

Lakialoitteessamme esitetty ratkaisu mukailee keskeisiltä osin Norjan mallia sillä erolla, että mielentilatutkimusta edellytettäisiin kaikissa tapauksissa, kuten myös Tanskassa tehdään. Arvioitaessa rikoksentehtäjän riskiä syyllistyä uudelleen vakavaan rikokseen kiinnitettäisiin huomiota vankeusrangaistukseen johtaneen rikoksen tai rikosten laatuun, tuomitun muuhun mahdolliseen myöhempään rikollisuuteen, tuomitun käyttäytymiseen sekä muuhun tuomitun sosiaaliseen ja henkilökohtaiseen toimintaan. Näiden tietojen pohjalta varmuusvankeudesta saataisiin tarkkarajainen ja pienillä muutoksilla käyttöön otettava lainsäädäntötyökalu, jolla vältettäisiin helposti korkean uusimisriskin vankien vapautumista seuraava rikoksen välitön uusiminen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Mäkelä.

18.17 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite varmuusvankeudesta kiinnittää huomiota mielestäni tärkeään asiaan ja omalla tavallaan räikeään epäkohtaan suomalaisessa oikeusjärjestelmässä. Tämä aiemmissa puheenvuoroissa mainittu ylilääkäri Hannu Lauerman lausunto oli itsellenikin tuttu. On jäänyt mieleen tämä lause siitä, että ei ole välttämättä hyvä, että kaikki vangit Suomessa saavat uuden mahdollisuuden, sillä jotkut vangit ovat liian vaarallisia toisten ihmisten turvallisuudelle. Näin varmasti onkin. Lisäisin vielä tuohon sen, että eihän se Suomessa aina jää edes siihen toiseen mahdollisuuteen, eli kyllähän nämä monet rikoksenuusijat saavat kolmannen ja vielä useammankin mahdollisuuden uusia rikoksiaan. Elikkä kun oltaisiinkin vain siinä toisessa mahdollisuudessa, mutta kun ei olla. Kuten on mainittu, tämä joukko näitä ihmisiä ei ole valtavan suuri, mutta yhteiskunnalla tulisi kuitenkin olla keinot puuttua tähän ongelmaan aivan yleisen oikeuskäsitksenkin perusteella.

Toinen sellainen piirre, josta en suomalaisessa oikeusjärjestelmässä erityisesti pidä, on se, että elinkautinen vankeusrangaistus on käytännössä väistämättä määräaikainen. Eli

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Helsingin hovioikeus on valjastanut itsensä eräänlaiseksi vapautusautomaatiksi, jossa käytännössä automaattisesti elinkautisvangit saavat vapauden tietyn ajan kuluttua sen rangaistuksen langettamisesta. En kannata sellaista ajattelua, että elinkautisvangit heitettäisiin vankilaan ja avaimet sulatettaisiin — se ei ehkä istu suomalaiseen oikeuskäsitykseen sellaisenaan — mutta ei toisaalta pitäisi olla myöskään niin, että elinkautisrangaistuksesta vapautuu väistämättä ja automaattisesti tietyn ajan kuluessa. Kyllä sen pitäisi merkitä, että sen henkilön vapautuminen on jollain tavalla ehdonalaista, vapautuuko hän koskaan.

Näihin asioihin toivon meidän lainsäätäjien eduskunnassa puuttuvan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Kiljunen.

18.19 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kiitän ensinnäkin edustaja Kilpeä tästä lakialoitteesta, joka nostaa tärkeän, ison teeman esille. — Kyllä tämä ajatus siitä, että meillä on, sanoisinko, psyykkisesti sairaita ihmisiä, jotka eivät ainoastaan ole taparikollisia vaan tämän psyykkisen sairautensa vuoksi toistavat erittäin vakavia rikoksia, joita kuvasitte järkyttävällä tavalla, näitä ilmiöitä, on tietysti huolenaihe yhteiskunnalle ja turvallisuudellemme. Se on itsestään selvää kaikille.

Vastauksena teille on se, että kun tämmöinen — ymmärsinkö oikein — varmuusvankeus, että ihminen on pysyvästi vankilaan sijoitettuna, tavallaan elinkautisen rangaistuksen saavana, olisi ehkä teidän mukanne yksi vaihtoehto, niin jäin itse vain miettimään, onko tässä kuitenkin itse asiassa kysymys enemmän henkisesti sairaasta ihmisestä. Silloin mieluummin pitäisi, ennemmin kuin rikoslain puolella, edetä pakkohoidon puolella, että sieltä puolelta haettaisiin näitä ratkaisuja niin, että ihminen olisi niin vahvasti valvotussa ympäristössä, pakkohoidon omaisessa ympäristössä, että hän ei pysty näihin rikoksiin ryhtymään, suunnittelemaan, toteuttamaan. Jäin tätä vain pohtimaan, olisiko mieluummin täältä puolelta lähestyttävä kuin niin, että me ikään kuin tavoittelisimme uudestaan sellaista olotilaa, että meillä olisi elinkautisvankeusrangaistus käytössä. Tämä on pohdiske-lua minulla itselläni. En tunne asiaa riittävän pitkälle, ja jättäisin mielelläni tämän tämmöiseen harkintatilaan. Mutta kun on selvästi henkisestä sairaudesta kysymys enemmän kuin muusta, niin psyykkinen pakkohoitratkaisu voisi olla luontevampi ja inhimillisempi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Vielä aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

18.21 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljuselle sanoisin, että näissä tapauksissa totta kai tämmöistä pakkohoitokuviota tutkitaan ja selvitetään, mutta kyllä Suomessa on todella korkean kynnyksen takana tämmöinen pakkohoitoon määrääminen, eli todellakin se vaatii suorastaan psykoottisia oireita ynnä muita. Näissä tapauksissa hyvin usein näin ei ole, eli ei ole sellaista varsinaista diagnosoitavaa sairautta muuta kuin psykopatia, niin kuin tässä sarjakuristajatapauksessakin tuntuu olevan, mutta psykopatiaa kun ei ole luokiteltu sairaudeksi, ja se tie on sillä tavalla hyvin äkkiä pystyssä. Vain muutamat tapaukset ovat tämmöisiä, joissa selkeästi mielenterveydellisistä syistä on semmoinen sairaus, psykoottinen käytös, joka aiheuttaa sen toiminnan, jolloin voidaan sitten määrätä tämmöiseen hoitoon.

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

Tämä aloite todellakin tehtiin yhteistyössä edustaja Pihla Keto-Huovisen kanssa, ja 56 allekirjoittajaa tässä on. Iso kiitos heille, ja iso kiitos myös näille puheenvuoroille, mitä täällä on käytetty.

Kyllähän meillä lainsäädännössä ja tässä meidän oikeuskäytännössä se ilmeinen aukko on, että me tällaisia ihmisiä päästetään vapaalle, jotka tulevat tekemään hirvittäviä tekoja. Kyllä kehitys on sillä tavalla hyvin ilmeinen, että eivät nämä tule vähenemään, vaan kyllä rikokset koko ajan raaistuvat ja kaikki tämmöiset rikolliset ilmiöt tulevat monimutkaistumaan ja vaikeutumaan. Minä kyllä näen sen kehityksen semmoisena, että tällaiselle lainsäädännölle tulisi olemaan jatkossa yhä enemmän tarvetta, jotta me voidaan turvata tämä yhteiskunta varsinkin pahimmilta rikoksentehtäjiltä. Nämä ovat yleensä semmoisia tekijöitä, että siinä vaiheessa, kun uhrin joutuvat tämmöisten tekijöitten käsiin, he ovat täysin kyvyttömiä puolustautumaan, ja sen takia meidän pitää pystyä se tekemään ja ennalta estämään nämä tapahtumat. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

7. Lakialoite laiksi työntekijän eläkelain 13 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 23/2022 vp Kaisa Juuso ps ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. — Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Juuso.

Keskustelu

18.23 Kaisa Juuso ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän aloitteen tavoitteena on muuttaa työeläkelakia siten, että ennen vanhuuseläkkeen alkamista ja vanhuuseläkkeen aikana jatkuvan työsuhteen sekä vanhuuseläkkeen aikana alkaneen työsuhteen työansioista karttunut lisäeläke korottaisi automaattisesti työeläkettä vuosittain seuraavan kalenterivuoden alusta lähtien.

Työntekijän eläkelain mukaan, jos työntekijän työskentely on alkanut ennen vanhuuseläkkeen alkamista ja jatkunut mainitun vanhuuseläkkeen rinnalla, tästä työskentelystä maksetuista työansioista karttunut eläke myönnetään hakemuksesta eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta edellyttäen, että työskentely on päättynyt. Työntekijä saa työskentelystä karttuneen eläkkeen siis hakemuksesta työskentelyn päättyttyä, eli ennen hänen vakuuttamisvelvollisuutensa yläikärajaa.

Vanhuuseläkkeen aikana alkaneen työsuhteen ansioista kertyneen eläkkeen myöntäminen on puolestaan säädetty toiseen ajankohtaan. Työntekijän eläkelain 3 luvun 13 §:n mukaan vanhuuseläkkeen aikana alkaneen työsuhteen työansioista karttunut eläke myönnetään työntekijän toimittaman hakemuksen perusteella aikaisintaan työntekijän vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta lähtien. Lainkohta asettaa eläkekertymän myöntämisajankohdan osalta vanhuuseläkkeen aikana

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

aloitetun työsuhteen eriarvoiseen asemaan ennen vanhuuseläkkeen alkamista aloitetun työsuhteen kanssa.

Arvoisa puhemies! Työvoimapula elinkeinoelämän eri aloilla edellyttää työllisyysasteen nostamista ja työuran pidentämistä myös työuran loppupäästä. Työurien pidentäminen on myös Suomen hallituksen asettama tavoite. Eläkeiän aikana tehdystä työstä kertyneen eläkkeen aikaisempaa nopeampi myöntäminen sen saajalle on yksi keino edistää ikääntyvien työssä pysymistä. Eläkeiän aikana tehdystä työstä kertynyt eläke voidaan myöntää saajalle seuraavan vuoden alusta. Eläkekertymän myöntäminen voidaan myös toteuttaa automaattisesti eläkeyhtiön toimesta ilman hakijan eläkeyhtiölle tekemää erillistä hakemusta, ja se on tämän lakialoitteen tarkoitus.

Lyhyesti: Lakialoite toteutuessaan johtaisi siihen, että eläkkeelle pääsyn jälkeen ansaittu lisäeläke lisättäisiin eläkkeeseen kalenterivuositain automaattisesti ilman eri hakemusta. Aloite vähentäisi siis byrokratiaa eläkkeensaajan näkökulmasta ja kannustaisi tekemään mahdollisuuksien mukaan töitä myös vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

18.26 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä on kannatettava lakialoite eläketurvan täydentämiseksi, ja haluan tässä yhteydessä tuoda esille, että tällaisia samanlaisia epäkohtia eläkejärjestelmässä ilmenee myöskin työkyvyttömyyseläkkeiden suhteen. Eli jos henkilö on joutunut jäämään osa-aikaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle, niin hän saattaa menettää merkittävän eläketulon, jollei itse ymmärrä sitä eläkettä hakea riittävän ajoissa. Takautuvasti sitä ei myönnetä ilman erityisiä perusteita, ja erityisiä perusteita ei ole määriteltä oikkein missään, eli käytännössä sitä eläkettä ei tule saamaan, ellei sitä ajoissa hae. Eli myöskin tällainen epäkohta täytyisi eläkejärjestelmässä paikata. On hyvä, että tällaisia lakialoitteita tehdään näiden epäkohtien tilkitsemiseksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen.

18.27 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä kysymys eläkeläisten työssäkäynnistä on tietysti laajassa mitassa kasvanut. Meillä on koko ajan ollut huoli työllisyysasteesta, ja me useimmiten viittaamme työllisyysasteella työikäiseen väestöön, ja siitä teemme nämä arviot. Yhä enemmän kuitenkin eläkeiän saavuttaneet ihmiset ovat työelämässä mukana, ja me tiedämme hyvin, että keskimääräisen eliniän noustessa on mitä järkevintä, että me rohkaisemme ihmisiä myöskin olemaan työelämässä aktiivisesti mukana. Se on tulojen kannalta olennaista, mutta vielä olennaisempaa se on sosiaalisen osallistumisen kannalta, koska tuossa vaiheessa ihmiset kokevatkin työn enemmän luovaksi tilaksi.

Sen lisäksi meillä on ihan yhteiskunnallisestikin olemassa se ongelma, että kyllä, meillä on tällainen yleinen eläkeikä -käsite olemassa mutta tosiasiaa eläkeikä ei ole yleinen, vaan se on hyvin yksilökohtainen ja ammattialoitainen. On raskaita ruumiillisia töitä — lähihoitajista rakennusmiehiin — joissa on ymmärrettävää, että he pääsevät riittävän ajoissa eläkkeelle, siinä vaiheessa, kun he ovat vielä toimintakykyisiä fyysisesti, mutta meillä on valtava joukko ihmisiä, jotka joutuvat eläkkeelle — eivät pääse vaan joutuvat eläkkeelle. Meillä on aivovuotoa eläkkeelle. Me puhumme silloin luonnollisesti henkisen työn tekijöistä, on sitten kysymys yliopistoväestä, on kysymys diplomaateista, yritysjohtajista, lääkäreistä ja niin edelleen. Meillä on yhteiskunnassa valtavaa osaamista, joka häviää tuon-

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

ne eläkkeelle. Ihmiset kuluttavat aikaansa golfkentillä tai jossain muualla vastaavassa, kun heillä olisi mahdollisuus antaa yhteiskunnalle panosta. Tämä iso panos jää meiltä hyödyn-tämättä, ja siinä suhteessa kaikki ne muodot, joilla me voimme rohkaista ihmisiä olemaan eläköitymisen jälkeen aktiivisia myöskin työelämässä, ovat kannatettavia, ja tämä edusta-ja Juuson tekemä lakialoite on tällainen ehdottomasti. Vahvasti haluaisin sen allekirjoittaa.

Tässä on erittäin iso ongelma, että tiedän myöskin tapauksia, että ihmiset eivät yksinker-taisesti tiedä sitä, että eläkkeelle siirtymisen jälkeen heillä olisi mahdollisuus saada omaa eläketurvaansa kartutettua, jos he ilmoittaisivat sen — he ovat jääneet vaille oikeutta, joka heille kuuluisi — ja siinä mielessä tämä automatiikka olisi ainoa oikea ratkaisu tässä. Mei-dän pitäisi kohdella kaikkia samalla tavalla eikä tehdä eroa tässä suhteessa, että jos työsi jatkuu ikään kuin eläkeikäsi yli, niin on eri asemassa kuin ne, jotka tarttuvat työelämään eläkkeelle jo siirryttyään. Tässä suhteessa tämä edustaja Juuson aloite on erittäin kannatet-tava.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

18.30 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Kiitän ensiksikin edustaja Mäkelää ja edustaja Kiljusta siitä, että jaksoitte jäädä tänne kuuntelemaan tämän lakialoitteen esittelyn ja pitä-mään siitä puheenvuoroja.

Työvoimatarve Suomessa on monella alalla huutava. Erityisesti hoitoalalla tiedämme, että me tarvitsisimme joka ikisen käsiparin siellä hoitotyössä. Meillä on paljon sairaanhoi-tajia, jotka ovat jo jääneet eläkkeelle mutta ovat siinä kunnossa, että he pystyvät ja ehkä ha-luavatkin jonkin verran tehdä. Harva jaksaa tai haluaa tehdä kokoaikatyötä, mutta se, että ottaa vastaan sijaisuuksia tai tekee osa-aikatyötä, lyhyempää päivää aina silloin tällöin, on varmaan hyvinkin mahdollista hyvin monelle. Meidän tulisi käyttää kaikki keinot, mitä meillä on, jotta me pystyisimme aktivoimaan heitä sitten työelämään. Tämä on todellakin vain yksi keino, millä me voisimme kannustaa heitä tulemaan sinne työelämän tueksi.

Eläkelaeista täytyy sen verran sanoa, että nämähän ovat aika monimutkaisia ja näissä on varmasti paljonkin epäkohtia, kuten edustaja Mäkelä tuossa toi esille taas yhden epäkoh-dan. Tämäkään epäkohta ei minulla itselläni ollut tiedossa. Valveutuneiden äänestäjien ak-tiviteettia täytyy kunnioittaa. Sieltä tulee tällaisia esityksiä ja tällaisia huomioita siitä, mitä epäkohtia meillä lainsäädännössä on, ja niitähän voidaan sitten tällä tasolla viedä eteen-päin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen.

18.32 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Unohdin tässä vielä puheenvuorossani tuoda tämän tilastosarjan esille, koska on sinänsä kiintoisaa pohtia, kuinka paljon eläke-ikäiset ihmiset ovat kiinnostuneita olemaan työelämässä mukana: Kunnallisalan kehittä-missäätiö on hiljattain tehnyt kyselytutkimuksen, ja sen tulos oli aika vavahduttava. Meillä on 1,4 miljoonaa yli 65-vuotiaista, eli eläkeikäisiä ihmisiä. Heistä kymmenen prosenttia on kokopäivätyössä — tässä muuten on yksi, tässä parhaillaan puhuu yksi eläkeläinen nyt sit-ten täysipäiväisessä työssä, tai taitaa olla 24/7-työsuhde täällä meillä. Eli meitä on kymme-nen prosenttia siinä tilanteessa. Kymmenen prosenttia päälle eli 20 prosenttia on joko osa-aikaisessa työssä tai kokoaikaisessa työssä. Ja kun sitten on kysytty myöskin työhalukkuu-desta, että kuinka moni haluaisi tehdä, niin se nousee kolmasosaan, jotka joko ovat töissä

Pöytäkirja PTK 54/2022 vp

jo, osa-aikaisessa työssä tai täysipäiväisessä työssä, tai haluaisivat tehdä. Meillä on kolmasosa eläkeikäisistä ihmisistä sellaisia, jotka haluaisivat olla työelämässä mukana, ja siinä suhteessa kaikkia toimia, joilla me voimme rohkaista työelämässä säilymistä, kannattaisi edistää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin on.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain 5 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 39/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.5.2022 pidettävään täysistuntoon.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 13.5.2022 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.34.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola